

Nyelvi jogok útmutató

A KIADVÁNY A 2012-BEN HATÁLYOS
ROMÁN JOGSZABÁLYOK ALAPJÁN KÉSZÜLT.

Cím: **Nyelvi jogok útmutató**
Szerkesztők: **Bogdán Andrea, Mohácsek Magdolna**
Közreműködött: **Horváth István, Kiss Tamás, Sipos Zoltán**
Karikatúrák: **Horváth Szekeres István, Könczey Elemér**
2012

Nemzeti Kisebbségkutató Intézet
Kolozsvár
www.ispmn.gov.ro

Borítóterv és tipográfia: **Könczey Elemér**
Nyelvi lektorálás: **Bokor Zsuzsa**
Számítógépes tördelés: **Fazakas Botond, IDEA Plus, Kolozsvár**
Nyomda: **IDEA és GLORIA, Kolozsvár**

© Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale
Műhelytanulmányok a romániai kisebbségekről
ISSN: 1844 – 5489

A kötet megjelenését a **Romániai Magyar Demokrata Szövetség** támogatta.

Tartalom

Kelemen Hunor: A törvény biztosította jog csak lehetőség... 3

A szerkesztők előszava 4

1–2. kérdés 6

3–23. kérdés: Közigazgatás 8

24–40. kérdés: Oktatás 31

41–45. kérdés: Igazságszolgáltatás és rendfenntartás 45

46–53. kérdés: Kulturális élet és tömegtájékoztatás 49

54–55. kérdés: Egészségügy és szociális ügyek 55

56–62. kérdés: Magánszféra 58

63–64. kérdés: Jogorvoslat 62

A törvény biztosította jog csak lehetőség…

Kétségtelen, hogy az utóbbi két évtized során a romániai törvénykezés által biztosított kisebbségi nyelvi jogok jelentős mértékben bővültek. A kilencvenes évek első felében az oktatási rendszeren belül a magyar nyelv használatát nagymértékben korlátozták: a legtöbb egyetemi szakirány, illetve a középfokú szakoktatás nyelve kötelezően a román volt. Ma már törvény rögzíti, hogy az oktatási rendszer minden szintjén korlátozások nélkül használhatjuk a magyar nyelvet. De nemcsak az oktatást, hanem más nyelvhasználati színtereket szabályozó törvénykezés esetében is jelentős változásokat könyvelhetünk el. Gondoljunk például a közigazgatásra, vagy akár az igazságszolgáltatásra!

A törvény biztosította jog csak lehetőség. A támogató törvénykezés szükséges előfeltétele az átfogó anyanyelvi oktatásnak, a ténylegesen többnyelvű közigazgatásnak, a romániai magyar polgár által jobban megértett igazságszolgáltatásnak, általában a nyelvi másságot tisztelő közszolgáltatásnak. Ám nem elégséges: a jó törvény nem teremt automatikusan nyelvi pluralizmust. Sokszor nem a nacionalista önkénynek, hanem a puszta közönynek (vagy egyenesen a léhaságnak) betudhatóan, egyesek (és sajnos nem kevesen) saját (korlátozó) elképzeléseiket próbálják érvényesíteni a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozóan.

Ilyen viszonyulásokat mérsékelhet a hatósági számonkérés és felelősségre vonás, de ennek a hatékonyságát is számosan megkérdőjelezték. Nem egy esetben joggal. A visszaélések mérséklésének legjobb ellenszere, illetve a jogérvényesítés leghatékonyabb formája a polgári kiállás. Ennek első feltétele a törvény betűjének jogként történő tudatosítása. A magabiztos fellépés előfeltétele az ismeret, és akkor van igazán esélye annak, hogy a törvény betűjéből méltányosabb rend körvonalazódjon, a politikai küzdelem mindennapivá, élő joggá alakuljon.

A Nemzeti Kisebbségkutató Intézet által szerkesztett kiadvány, amit a tisztelt olvasó kezében tart, ennek a folyamatnak egy mozzanata. Románia kisebbségei, a romániai magyar közösség számára rendszerezi, dióhéjban összefoglalja a törvény által biztosított nyelvhasználati jogosítványokat. Nos, én is annak a reményében bocsátom útjára a kiadványt, hogy az öntudatos polgári kiállás egy újabb felületének az alakításához járul majd hozzá.

Kelemen Hunor
a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke

A szerkesztők előszava

Kiadványunk a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet azon kezdeményezéseinek sorát gyarapítja, amelyek a kisebbségi jogok tudatosítását és érvényesítését tűzték ki célul. Korábbi, *Ügyintéző* címet viselő projektünkkel az anyanyelven történő írásbeli ügyintézést próbáltuk elősegíteni és megerősíteni. A projekt keretében két nyelven (románul és magyarul) tettük közzé a polgármesteri hivatali ügyintézés során leggyakrabban használt formanyomtatványokat, illetve a különböző minisztériumokhoz tartozó, dekoncentrált közszolgálatok által használt űrlapokat.

E kiadvány az egyes gyakorlati, mindennapi helyzetekben felmerülő kérdéseken keresztül mutatja be a romániai nemzeti kisebbségek legfontosabb nyelvi jogait. Teszi mindezt közérthető és leegyszerűsített formában, a nehézkes jogi értelmezések mellőzésével.

A különböző nyelvi jogok leírásánál mellékeltük a vonatkozó jogszabályok román és magyar nyelvű szövegét is. A magyar nyelvű törvényszövegek esetében kiindulópontként a Hivatalos Közlöny magyar szerkesztősége által kiadott fordításokat használtuk fel, és ezeket finomítottuk, egységesítettük. Azon jogszabályokat, amelyeket a Hivatalos Közlöny szerkesztősége nem jelentetett meg magyarul, az intézet fordíttatta le. Kihangsúlyozzuk, hogy minden esetben csak a román nyelvű jogszabályoknak van jogi hatálya.

A jogszabályok a 2012. március 23-ai állapotot tükrözik. Ezeket minden esetben az utólagosan kiegészített és módosított formában idéztük be, anélkül, hogy megneveztük volna a módosító jogszabályokat is.

Az útmutató kitér azokra a jogokra, amelyeket a romániai jogszabályok tételesen megfogalmaznak, valamint azokra is, amelyeket Románia egyes nemzetközi szerződésekben felvállalt ugyan, de tételesen nem építette be jogrendjébe. Jelezzük, hogy ezek a nemzetközi szerződések is a belső jog részét képezik, tehát előírásaikat azokban az esetekben is alkalmazni kellene, amikor a hazai törvény nem tér ki konkrétan az adott terület szabályozására.

Felhívjuk az olvasók figyelmét, hogy a megfogalmazott jogok és azok bemutatása a szerzők jogértelmezését tükrözik. Tekintettel arra, hogy Romániában nincs egy egységes törvény, amely tömörítené a különböző jogszabályokban szétszórtan megjelenő, kisebbségi vonatkozású előírásokat, ráadásul a létező előírások is gyakran hiányosak, értelmezhetőek és ellentmondásosak, a biztosított jogok értelmezése sem egységes. Emiatt előfordulhat az

is, hogy különböző intézmények, hatóságok a bemutatottól eltérően értelmezik a felsorolt jogok valamelyikét.

Az útmutatóban használt terminológiát illetően irányadónak tekintettük az *Ügyintéző* során a nyelvi lektoraink, Péntek János és Benő Attila által megfogalmazott javaslatokat[1]. Az elsődleges szempont itt is az volt, hogy a szöveget minél könnyebben megértsék azok, akikhez a jelen kiadvány szól: a romániai magyar nagyközönség. Ebből a megfontolásból a romániai magyar köznyelvben meghonosodott terminusokat használtuk, és nem ezek magyarországi megfelelőjét, így például *vezetéknév/utónév* helyett *a családnév/keresztnév* változatot, *születési/házassági/halotti anyakönyvi kivonat* helyett pedig a *születési/házassági/halotti bizonyítvány*t.

Kiadványunkat a pedagógusok figyelmébe is ajánljuk, mert úgy gondoljuk, hasznos segédeszköz lehet számukra az iskolai polgári nevelésben.

Útmutatónkat az RMDSZ rendelkezésére bocsátottuk, hogy azt sokszorosítsa és terjessze a nyelvi jogokat ismertető kampánya során.

Bogdán Andrea
Mohácsek Magdolna

1 *Észrevételek az Ügyintéző projekthez*, http://www.ispmn.gov.ro/page/eszrevetelek

Nyelvi jogok útmutató

1. Hol használhatom anyanyelvemet?

Mindenki szabadon használhatja anyanyelvét Románia területén, mind a magánéletben, mind nyilvánosan, szóban és írásban egyaránt.
Senki nem akadályozhatja nyelvhasználatában, illetve senki nem szólíthatja meg Önt, ha magyarul beszél!

Anyanyelvét használja bátran, bármilyen környezetben. Nagyon fontos, hogy hivatalos adatok rögzítésekor, például a népszámlálás alkalmával nemzetiségét is vállalja, és bejelentse, ugyanis számos anyanyelv-használati jog alkalmazása a magyar kisebbség számarányától függ.
Így például, ha magyarlakta településen, illetve megyében él, anyanyelvét a közigazgatásban is joga van használni, a különböző hivatalokkal való kapcsolattartásban.

Magyarlakta települések, illetve megyék alatt azokat a közigazgatási egységeket (falut, községet, várost, megyét) értjük, ahol a magyar lakosság számaránya 20% fölött van.
A 20%-os törvényes küszöb fölött az állami hivatalok számára kötelező a különböző jogszabályokban előírt nyelvhasználati jogok biztosítása.
A magyar lakosság számarányát egy adott településen, illetve megyében a legutolsó népszámlálás adatai alapján határozzák meg.

Tudta-e, hogy az erdélyi magyarok az 1980-as és az 1990-es években – népességen belüli arányukhoz képest – jóval nagyobb arányban vándoroltak el, mint a románok? Ez mára megváltozott, ugyanis az ezredfordulót követően Erdélyből a románok elvándorlása volt intenzívebb, így a magyar többségű vagy jelentős arányban magyar települések népesedési helyzete kedvezőbben alakult az országos trendeknél.

Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről (A 33/1995. számú törvény ratifikálta)
10. cikk
1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát mind magánbeszélgetésben, mind nyilvánosan, szóban és írásban.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
19. cikk
Azon területi-közigazgatási egységekben, ahol a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a helyi közigazgatási hatóságoknak, az ezeknek alárendelt közintézményeknek, valamint a dekoncentrált közszolgálatoknak biztosítaniuk kell az anyanyelv használatát is a velük fenntartott kapcsolatokban, az Alkotmány, a jelen törvény és a Románia által szerződő félként aláírt nemzetközi egyezmények előírásainak megfelelően.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (ratificată prin Legea nr. 33/1995)
Art. 10
1. Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 19
În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte.

2. Kötelező-e a román nyelv ismerete Romániában?

Romániában a hivatalos nyelv a román nyelv.
Az oktatási törvény előírja, hogy az iskolában kötelező a román nyelv tanítása. A kötelező oktatás a 10. osztályig vagy a 18. életév betöltéséig tart. Az iskolai tanterveket úgy kell összeállítani, hogy mindenkinek lehetősége legyen elsajátítani az ország hivatalos nyelvét.

Románia Alkotmánya
13. cikk
A hivatalos nyelv
Romániában a román nyelv a hivatalos nyelv.

1/2011. számú oktatási törvény
10. cikk
(3) A román nyelvnek mint hivatalos államnyelvnek az iskolában való tanulása kötelező minden román állampolgár számára. A tantervekben ehhez elegendő óraszámot kell biztosítani. A közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a román nyelv elsajátításához szükséges és elégséges anyagi feltételeket és emberi erőforrást.

Constituția României
Art. 13
Limba oficială
În România, limba oficială este limba română.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 10
(3) Învățarea în școală a limbii române, ca limbă oficială de stat, este obligatorie pentru toți cetățenii români. Planurile de învățământ trebuie să cuprindă numărul de ore necesar și suficient învățării limbii române. Autoritățile administrației publice asigură condițiile materiale și resursele umane care să permită însușirea limbii române.

16. cikk
(1) Az általánosan kötelező oktatás 10 osztályos, és az elemi, valamint az általános iskolai oktatást öleli fel. A középiskolai oktatás legkésőbb 2020-ig válik kötelezővé.
(2) A 10 osztályos nappali oktatás látogatásának kötelezettsége a 18. életév betöltésével megszűnik.

Art. 16
(1) Învăţământul general obligatoriu este de 10 clase şi cuprinde învăţământul primar şi cel gimnazial. Învăţământul liceal devine obligatoriu până cel mai târziu în anul 2020.
(2) Obligaţia de a frecventa învăţământul de 10 clase, la forma cu frecvenţă, încetează la vârsta de 18 ani.

Közigazgatás

3. Használható-e a magyar nyelv a hivatalokkal való kapcsolattartásban?

A magyar nyelv használatának lehetősége a hivatalokkal való kapcsolattartásban településenként, illetve megyénként változik, a magyar lakosság számarányának függvényében. Amennyiben egy településen, illetve megyében a magyar lakosság számaránya 20% fölött van, a hivatali ügyintézés magyar nyelven is történhet.
Hivatali ügyintézésről akkor beszélünk, ha hivatalos ügyeinkkel kapcsolatosan fordulunk az illetékes intézményekhez. Ez történhet személyesen, telefonon vagy írásos formában, például levelezés által.
Nem számít hivatali ügyintézésnek a hivatalnokokkal folytatott magánjellegű beszélgetés, tehát a magyarul kért útmutatás, tanács vagy köszönés.
A magyar nyelvű hivatali ügyintézés biztosítása érdekében a hivataloknak magyarul beszélő személyeket is alkalmazniuk kell a közönségszolgálati munkakörökbe.

Tudta-e, hogy a két világháború között Erdélyben a magyar anyanyelvűek száma mintegy 170 000 fővel meghaladta a magyar nemzetiségűekét? Ebben nem pusztán a román Statisztikai Hivatal arra vonatkozó igyekezetét kell látnunk, hogy a nem magyar származásúakat (zsidókat, németeket, örményeket) a magyar közösségről leválassza. Olyan nagyvárosokban, mint Kolozsvár, Nagyvárad, Szatmárnémeti vagy Marosvásárhely, az 1950-es évekig a magyar nyelvűség a magyar etnikai közösség határain túl terjedt. A magyar volt az etnikumközi kommunikáció alapértelmezett nyelve.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
76. cikk
(2) Azon területi-közigazgatási egységekben, ahol valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a helyi közigazgatási hatóságokkal, a szakapparátussal, illetve a helyi tanácsnak alárendelt szervezetekkel való kapcsolattartásuk során az illető személyek anyanyelvükön is fordulhatnak ezekhez, akár szóban, akár írásban, válaszra pedig mind román nyelven, mind pedig anyanyelvükön jogosultak.
(3) A (2) bekezdésben említett feltételek között a közönséggel való kapcsolattartást feltételező állásokba az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvét ismerő személyeket is alkalmazni kell.

1206/2001. számú kormányhatározat a 215/2001. számú helyi közigazgatási törvénybe foglalt, a valamely nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgároknak a helyi közigazgatásban való anyanyelv-használati jogának gyakorlásával kapcsolatos előírások végrehajtási utasításainak jóváhagyásáról
15. cikk
Azon területi közigazgatási egységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a helyi és megyei tanács saját apparátusán belül, azokra az osztályokra, ahol közönségszolgálat is működik, olyan személyeket is alkalmazni kell, akik ismerik az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvét. Az alkalmazás a törvény feltételei között szervezett versenyvizsga útján történik.

188/1999. számú törvény a köztisztviselők jogi helyzetéről
108. cikk
Azon területi közigazgatási egységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személyek számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatot tartó közhivatalnokoknak ismerniük kell az illető nemzeti kisebbség nyelvét is.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 76
(2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în raporturile lor cu autoritățile administrației publice locale, cu aparatul de specialitate și organismele subordonate consiliului local, aceștia se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă și vor primi răspunsul atât în limba română, cât și în limba maternă.
(3) În condițiile prevăzute la alin. (2), în posturile care au atribuții privind relații cu publicul vor fi încadrate și persoane care cunosc limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001 pentru aprobarea Normelor de aplicare a dispozițiilor privitoare la dreptul cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a folosi limba maternă în administrația publica locală, cuprinse în Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 15
În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în cadrul aparatului propriu al consiliilor locale sau județene, în compartimentele care au atribuții privind relații cu publicul vor fi încadrate și persoane care cunosc limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective. Angajarea se face prin concurs organizat în condițiile legii.

Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici
Art. 108
În unitățile administrativ-teritoriale în care persoanele aparținând unei minorități naționale dețin o pondere de peste 20% unii funcționari publici din serviciile care au contacte direct cu cetățenii vor cunoaște și limba minorității naționale respective.

4. Milyen hivatalokban használhatom a magyar nyelvet?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a magyar nyelvet a helyi és a megyei önkormányzati intézményekben, valamint az ezeknek és a különböző minisztériumoknak alárendelt, ún. dekoncentrált intézményekben lehet használni hivatali ügyintézés során.
Ez azt jelenti, hogy magyar nyelvű ügyintézést folytathatunk a polgármesteri hivatalokban, a helyi és a megyei tanácsban, valamint az azoknak alárendelt intézményekben (pl. közterület-fenntartó vállalatnál, a távfűtési vállalatnál, a parkolókkal foglalkozó közszolgálatokban stb.)
Ugyanez érvényes a dekoncentrált intézményekre is, mint például az adó- és földhivatal, az egészségügyi biztosító, a postahivatal, a rendőrség, a tűzoltóság, a mentőszolgálat, a kereskedelmi kamara, a cégbíróság és a tanfelügyelőség.

5. Mi történik, ha a hivatalnok nem tud magyarul?

A romániai törvényi előírások értelmében a magyarlakta településeken, illetve megyékben dolgozó hivatalnokok számára nem kötelező a magyar nyelv ismerete. A hivataloknak viszont biztosítaniuk kell az anyanyelvhasználat feltételeit. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy amennyiben a megkeresett hivatalnok nem tud magyarul, az ügyfelet át kell irányítania egy magyarul beszélő hivatalnokhoz.
Mivel Önnek jogában áll, hogy anyanyelvén értekezzen a hivatalnokokkal, ragaszkodhat ahhoz, hogy magyar nyelven szolgálják ki.

6. Írásban is használhatom a magyar nyelvet a különféle hivatalos ügyek intézésekor?

A magyarlakta településeken, illetve megyékben való ügyintézés során írásban is fordulhatunk magyar nyelven a különböző hivatalokhoz. A magyar nyelvű beadványok minden tekintetben egyenértékűek a román nyelvűekkel. Amennyiben beadványa magyar nyelvű,

Tudta-e, hogy az erdélyi magyar közösség az Európai Unió legnagyobb lélekszámú őshonos, a közösségi autonómia semmilyen formájával nem rendelkező kisebbsége?

a hivatal köteles a választ románul és magyarul is megfogalmazni.
Ellenben a hivatalos okiratokat, például a születési bizonyítványt, a cégbejegyzési iratokat vagy a telekkönyvi kivonatot kizárólag román nyelven állítják ki.

1206/2001. számú kormányhatározat
8. cikk
(2) A helyi közigazgatási hatóságok és ezek szakapparátusa kötelesek mind román nyelven, mind pedig anyanyelven megválaszolni a megkereséseket. A hivatalos iratokat kötelező módon román nyelven kell megszerkeszteni.

1050/2004. számú kormányhatározat az adóügyi eljárási törvénykönyvről szóló 92/2003. számú kormányrendelet végrehajtási utasításainak jóváhagyásáról
8.1. A helyi közigazgatásról szóló, utólagosan módosított és kiegészített 215/2001. számú törvény rendelkezéseinek megfelelően azon területi közigazgatási egységekben, ahol a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, az adószervek alkalmazni fogják a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok azon jogát, hogy szóban vagy írásban anyanyelvükön is forduljanak hozzájuk, illetve román nyelven és anyanyelvükön egyaránt választ kapjanak kérdéseikre. Az ilyen esetekben kiállított adóigazgatási iratokat kötelező módon román nyelven kell megszerkeszteni.
8.2. Az illetékes területi adószervek a törvényben előírt minden esetben kötelesek biztosítani az anyanyelv használatának feltételeit a 8.1. pontnak megfelelően.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 8
(2) Autorităţile administraţiei publice locale şi aparatul propriu de specialitate au obligaţia să răspundă solicitărilor atât în limba română, cât şi în limba maternă. Actele oficiale se întocmesc în mod obligatoriu în limba română.

Hotărârea Guvernului nr. 1050/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanţei Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală
8.1. Potrivit dispoziţiilor Legii administraţiei publice locale nr. 215/2001, cu modificările şi completările ulterioare, în unităţile administrativ-teritoriale în care cetăţenii aparţinând minorităţilor naţionale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, organele fiscale vor aplica prevederile legale privind dreptul cetăţenilor aparţinând unei minorităţi naţionale de a se adresa oral sau în scris şi în limba maternă, precum şi comunicarea către aceştia a răspunsurilor atât în limba română, cât şi în limba maternă. Actele administrative fiscale emise în astfel de situaţii se întocmesc în mod obligatoriu în limba română.
8.2. Organele fiscale competente teritorial sunt obligate să asigure condiţiile pentru folosirea limbii materne în toate situaţiile prevăzute de lege, potrivit pct. 8.1.

7. Lehet-e használni magyar nyelvű formanyomtatványokat?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a hivataloknak magyar nyelven is elérhetővé kellene tenniük az általuk használt formanyomtatványokat, űrlapokat. A gyakorlatban sajnos ez nem minden esetben valósul meg.
Amennyiben a hivatal honlapján vagy az ügyfélfogadásra berendezett térben magyar nyelvű formanyomtatványokat lát, akkor azokat bátran használhatja.

Nem kormányzati szervezetek és állami intézmények is (például a *nyelvijogok.ro* szerkesztősége, valamint a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet) vállalták különböző magyar nyelvű formanyomtatványok elkészítését, annak érdekében, hogy lehetővé tegyék ezek széles körű használatát. Bár a rendelkezésre bocsátott formanyomtatványok csupán tájékoztató jellegűek, számos önkormányzat átvette ezeket, és jóváhagyta használatukat.

Regionális és kisebbségi nyelvek európai chartája (A 282/2007. számú törvény ratifikálta)
10. cikk
1. Az állam azon közigazgatási kerületein, ahol a regionális vagy kisebbségi nyelvet használó személyek száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek a nyelvek mindegyike helyzetének megfelelően, abban a mértékben, ahogy az ésszerűen lehetséges, vállalják, hogy
b) széles körben használt közigazgatási szövegeket és formanyomtatványokat a lakosság számára, regionális vagy kisebbségi nyelveken, illetve kétnyelvű változatokban tesznek közzé. (*Románia a magyar és a német nyelv esetében vállalta ezt a kötelezettségét* – szerk. megj.)

Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (ratificată prin Legea nr. 282/2007)
Art. 10
1. În circumscripțiile administrative ale statului locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare, care justifică măsurile specificate mai jos, și în funcție de situația fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care este posibil:
b) să pună la dispoziție formulare și texte administrative de uz curent pentru populație în limbile regionale sau minoritare, ori în versiuni bilingve.

8. Mikor kötelező a helyi és a megyei tanácsülések napirendjét magyarul is közzétenni?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a döntéshozó testületek napirendjét kötelezően magyar nyelven is nyilvánosságra kell hozni. A magyar fordítás elkészítéséről a polgármesternek, illetve a megyei tanács elnökének kell gondoskodnia.
A magyar nyelvű napirend közzététele a település jegyzőjének, illetve a megyei tanács főjegyzőjének a feladata. A magyar napirendet a román nyelvű napirenddel azonos módon és határidőben kell meghirdetni.
A napirend meghirdetése tömegtájékoztatási eszközök segítségével, vagy bármely más hirdetési módszer alkalmazásával történhet, mint például a polgármesteri hivatal vagy a megyei tanács székhelyén való kifüggesztéssel.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
39. cikk
(7) Azon községekben vagy városokban, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a napirendet az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is ismertetni kell.
94. cikk
(8) Azon megyékben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a napirendet az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is ismertetni kell.

1206/2001. számú kormányhatározat
5. cikk
(1) Annak érdekében, hogy az 1. cikkben említett állampolgárok részt vehessenek a helyi közösség kérdéseinek megtárgyalásán, a helyi vagy megyei tanács napirendjét az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is köztudomásra kell hozni tömegkommunikációs eszközök vagy bármely más hirdetési eszköz révén.
(2) Ennek érdekében a polgármestereknek, illetve a megyei tanácsok elnökeinek biztosítaniuk kell a napirend kisebbségi nyelvre történő fordítását, amelyet a jegyző, illetve a területi közigazgatási egység főjegyzője gondoskodásából, ugyanolyan eszközök révén és ugyanarra a határidőre, mint a román nyelvű napirendet, köztudomásra kell hozni.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 39
(7) În comunele sau orașele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.
Art. 94
(8) În județele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor ordinea de zi se aduce la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 5
(1) În vederea asigurării participării cetățenilor prevăzuți la art. 1 la dezbaterea problemelor colectivității locale, ordinea de zi a ședinței consiliului local sau județean se aduce la cunoștință publică prin mass-media sau prin orice alt mijloc de publicitate și în limba lor maternă.

(2) În acest scop, primarii, respectiv, președinții consiliilor județene, vor asigura traducerea în limba maternă a minorității naționale a ordinii de zi, iar aceasta va fi adusă la cunoștință publică prin grija secretarului, respectiv a secretarului general al unității administrativ-teritoriale, prin aceleași mijloace și în același termen cu cele ale difuzării în limba română.

(3) A helyi vagy megyei tanácsülés napirendjének anyanyelven történő köztudomásra hozatalát az ülés jegyzőkönyvébe kell foglalni, az ülés dokumentumaihoz pedig csatolni kell az igazoló iratokat, beleértve a napirend hivatalos nyelvű, valamint anyanyelvre lefordított változatát is.

(3) Aducerea la cunoștința publică, în limba maternă, a ordinii de zi a ședinței consiliului local sau județean se consemnează în procesul-verbal al ședinței, iar în dosarul de ședință se vor atașa actele doveditoare, inclusiv ordinea de zi în limba oficială și în versiunea tradusă în limba maternă.

9. Lehet-e magyarul beszélni a helyi és a megyei tanácsüléseken?

Ha a magyar tanácsosok száma kiteszi a helyi vagy a megyei döntéshozó testület összlétszámának egyötödét, a tanácsüléseken magyarul is fel lehet szólalni, vagy a tanácsülés teljes egészében magyar nyelven folyhat. Ebben az esetben a polgármesternek vagy a tanácselnöknek gondoskodnia kell a román nyelvű fordításról. Rendkívüli esetben, ha a tolmács távolléte miatt vagy más okokból a tolmácsolást nem sikerül megoldani, a tanácsülés román nyelven zajlik. Amennyiben a tolmácsolást a következő ülés alkalmával sem sikerül biztosítani, az ülést elnapolják. Harmadszori elnapolás esetén a helyi, vagy esetenként a megyei tanács jog szerint feloszlik.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
42. cikk
(2) Az ülések munkálatai román nyelven folynak. Azon helyi tanácsokban, ahol valamely nemzeti kisebbséghez tartozó helyi tanácsosok az összlétszám legalább egyötödét képezik, a tanácsüléseken az anyanyelv is használható. Ilyen esetekben a polgármesternek biztosítania kell a román nyelvre való fordítást. A tanácsülések dokumentumait minden egyes esetben román nyelven kell megszerkeszteni.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 42
(2) Lucrările ședințelor se desfășoară în limba română.
În consiliile locale în care consilierii locali aparținând unei minorități naționale reprezintă cel puțin o cincime din numărul total, la ședințele de consiliu se poate folosi și limba maternă. În aceste cazuri se va asigura, prin grija primarului, traducerea în limba română. În toate cazurile, documentele ședințelor de consiliu se întocmesc în limba română.

98. cikk
A 42-46., 48-52. és az 54. cikk előírásait értelemszerűen kell alkalmazni (*a megyei tanács esetében* – szerk. megj.).
1206/2001. számú kormányhatározat
6. cikk
(2) Ilyen esetekben a polgármesterek és a megyei tanácsok elnökei kötelesek a tárgyalások teljes és egyidejű román nyelvre fordítását biztosítani. A fordítást olyan személyeknek kell végezniük, akik jól vagy nagyon jól ismerik mind a román nyelvet, mind pedig az illető nemzeti kisebbség anyanyelvét. Rendkívüli esetekben, ha a fordítás a fordító távolléte miatt nem biztosítható, és a fordító nem helyettesíthető olyan személlyel, aki el tudná végezni a fordítást, a helyi vagy megyei tanács üléseinek munkálatai román nyelven fognak zajlani. Amennyiben ez a helyzet a következő ülés alkalmával is megismétlődik, a munkálatokat elnapolják. Harmadszori elnapolás esetén a 215/2001. számú törvény 58. cikkének* az előírásait kell alkalmazni.
** A 215/2001. számú törvény újjáközzétett változatában az 58. cikk az újraszámozás során 55. cikk lett.*– szerk. megj.

Art. 98
Dispozițiile art. 42-46, 48-52 și ale art. 54 se aplică în mod corespunzător.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 6
(2) În astfel de cazuri primarii și președinții consiliilor județene au obligația să asigure traducerea integrală și concomitentă a dezbaterilor în limba română. Traducerea va fi realizată de persoane care cunosc bine și foarte bine atât limba română, cât și limba maternă a minorității respective. În cazuri excepționale, dacă traducerea nu poate fi realizată datorită lipsei traducătorului și acesta nu poate fi înlocuit cu o altă persoană în măsură să asigure traducerea, lucrările ședinței consiliului local sau județean se vor desfășura în limba română. Dacă situația se repetă și la ședința următoare, lucrările acesteia vor fi amânate. După o a treia amânare devin aplicabile prevederile art. 58 din Legea nr. 215/2001.

10. A helyi, illetve a megyei tanácsülések dokumentumai lehetnek-e magyar nyelvűek?

A tanácsülések jegyzőkönyve kizárólag román nyelven készül, még abban az esetben is, ha a helyi, illetve a megyei tanácsosok legalább egyötöde magyar nemzetiségű, és a munkálatok során a magyar nyelvet is használják.
Hasonlóképpen, a határozattervezeteket, valamint a többi, megvitatásra és elfogadásra előterjesztett dokumentumot is románul kell megszerkeszteni, ezekhez azonban csatolni kell a magyar nyelvű fordítást.
A határozatok és a többi, megvitatásra és elfogadásra előterjesztett dokumentumok végleges szövege is román nyelven készül, majd ezeket magyar nyelvre is lefordítják.
A fordítások elkészítéséről a polgármester, illetve a megyei tanács elnöke gondoskodik.

1206/2001. számú kormányhatározat
6. cikk
(3) A törvénynek megfelelően a helyi vagy a megyei tanács üléseinek dokumentumait kizárólag román nyelven, az állam hivatalos nyelvén lehet megszerkeszteni. A tanácsülés jegyzőkönyvét román nyelven rögzítik, az ülés ideje alatt biztosított fordítás alapján.
(4) A helyi vagy megyei tanács határozattervezeteit, valamint a megvitatásra és elfogadásra előterjesztett többi dokumentumot minden esetben román nyelven kell megszerkeszteni, és ehhez csatolni kell a nemzeti kisebbség anyanyelvére lefordított változatot is.
(5) A helyi vagy megyei tanács határozatainak, illetve a megvitatásra és elfogadásra előterjesztett többi dokumentumnak a végleges szövegét román nyelven kell megszerkeszteni, amelyeket aztán lefordítanak a nemzeti kisebbség anyanyelvére.
(6) Az anyanyelv használatát a helyi vagy megyei tanács ülésén minden esetben az illető ülés jegyzőkönyvébe foglalják.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 6
(3) Potrivit legii documentele ședințelor consiliului local sau județean se vor întocmi numai în limba română, limba oficială a statului. Procesul-verbal al ședinței se va redacta direct în limba română, pe baza traducerii din timpul ședinței.
(4) Proiectele de hotărâri ale consiliului local sau județean și celelalte documente supuse dezbaterii și aprobării acestuia vor fi redactate, în toate cazurile, în limba română și vor fi însoțite de traducerea în limba maternă a minorității îndreptățite.

(5) Textele finale ale hotărârilor și celorlalte documente supuse deliberării și aprobării consiliului local sau județean vor fi redactate în limba română și vor fi traduse în limba minorității naționale.

(6) Folosirea limbii materne la lucrările ședinței consiliului local sau județean se consemnează, în toate cazurile, în procesul-verbal al ședinței.

11. Mikor kötelező a helyi és a megyei tanácsok határozatait magyarul is közzétenni?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a normatív, vagyis a mindenki számára kötelező határozatokat magyar nyelven is közzé kell tenni.
Írásos kérésre, az egyéni jellegű határozatokat a kérvényezőnek magyarul is kiközlik.
A magyar nyelvű normatív vagy egyéni jellegű határozatokat a román nyelvű határozatokkal azonos módon és határidőben kell kihirdetni, illetve kiközölni.

Normatív jellegű határozatok: olyan általánosan kötelező határozatok, amelyek elvi szabályozásokat tartalmaznak, és meghatározatlan számú személyre vonatkoznak. A helyi tanács esetében ilyenek például a helyi költségvetésre, a helyi adók és illetékek meghatározására, a városrendezésre és városfejlesztésre, a tömegközlekedés megszervezésére vonatkozó határozatok.
Egyéni jellegű határozatok: olyan határozatok, amelyek egy meghatározott személyre vagy személyek csoportjára vonatkozó előírásokat tartalmaznak.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
50. cikk
Azon területi közigazgatási egységekben, ahol valamely nemzeti kisebbség számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a szabályozó jellegű határozatokat az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén is ismertetni kell, az egyéni jellegűeket pedig, kérésre, anyanyelven is közölni kell.

1206/2001. számú kormányhatározat
7. cikk
(1) A területi közigazgatási egység jegyzője, illetve főjegyzője köteles meghozni az összes műszaki és bármely más jellegű intézkedést a helyi vagy megyei tanács normatív jellegű határozatai köztudomásra hozatalának biztosítása, valamint annak érdekében, hogy az 1. cikkben említett állampolgárokkal anyanyelvükön is közöljék az egyéni jellegű határozatokat, amennyiben előzőleg ezt írásban kérték.
(2) A helyi vagy megyei tanács normatív jellegű határozatainak anyanyelven történő köztudomásra hozatalát, valamint az egyéni jellegű határozatoknak az 1. cikkben említett állampolgárokkal az anyanyelvükön is történő közlését a román nyelvű közzététellel megegyező eszközök révén és ugyanazon határidőn belül kell megvalósítani.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 50
În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor hotărârile cu caracter normativ se aduc la cunoștință publică și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, iar cele cu caracter individual se comunică, la cerere, și în limba maternă.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 7
(1) Secretarul, respectiv secretarul general al unității administrativ-teritoriale, este obligat să ia toate măsurile tehnice și de orice altă natură pentru a asigura aducerea la cunoștință publică a hotărârilor cu caracter normativ ale consiliului local sau județean, precum și comunicarea către cetățenii prevăzuți la art. 1 a hotărârilor cu caracter individual și în limba maternă a acestora, dacă s-a făcut o solicitare scrisă în acest sens.
(2) Aducerea la cunoștință publică, în limba maternă, a hotărârilor cu caracter normativ ale consiliului local sau județean, precum și comunicarea către cetățenii prevăzuți la art. 1 a hotărârilor cu caracter individual și în limba maternă a acestora se realizează prin aceleași mijloace și în același termen cu cele ale difuzării în limba română.

12. Milyen információkat kell az állami intézményeknek magyar nyelven is köztudomásra hozniuk?

A hivataloknak bizonyos közérdekű információkat kötelező módon köztudomásra kell hozniuk. Magyarlakta településeken, illetve megyékben ezeket magyar nyelven is közölni kell. Hivatalból közlendő közérdekű információnak számítanak a hivatal működését szabályozó jogszabályok, az intézmény szervezeti felépítése és a különféle osztályok feladatköre, a hivatal nyitvatartási ideje és ügyfélfogadási rendje. Továbbá, hivatalból közölni kell az intézményvezető és a közkapcsolatokért felelős személy nevét, az intézmény elérhetőségét (telefonszám, e-mailcím, honlap), a pénzügyi forrásokra, a költségvetésre és a könyvviteli mérlegre vonatkozó adatokat, a hivatal programját és stratégiáját, a közérdekű dokumentumok listáját stb.

Nyelvi jogok útmutató

Közérdekű információ: valamely közhatóság vagy közintézmény tevékenységére vonatkozó, illetve ezek tevékenységéből eredő bármely információ, annak hordozójától vagy formájától, illetve kifejezési módjától függetlenül.

544/2001. számú törvény a közérdekű információkhoz való szabad hozzáférésről
5. cikk
(1) Minden egyes közhatóság vagy közintézmény köteles hivatalból közölni a következő közérdekű információkat:
a) a közhatóság vagy közintézmény megszervezését és működését szabályozó jogszabályokat;
b) a közhatóság vagy közintézmény szervezeti felépítését, főosztályainak feladatkörét, nyitvatartási idejét, fogadóóra-programját;
c) a közhatóság vagy közintézmény vezetőségét képező személyek és a nyilvános információk terjesztéséért felelős tisztviselő család- és keresztnevét;
d) a közhatóság vagy közintézmény elérhetőségét, azaz: megnevezését, székhelyét, telefon- és faxszámait, e-mail címét és honlapcímét;
e) a pénzügyi forrásokat, a költségvetést és a könyviteli mérleget;
f) saját programjaikat és stratégiáikat;
g) a közérdekű dokumentumokat tartalmazó jegyzéket;
h) a törvény szerint kiállított és/vagy kezelt dokumentumkategóriák jegyzékét.

Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public
Art. 5
(1) Fiecare autoritate sau instituție publică are obligația să comunice din oficiu următoarele informații de interes public:
a) actele normative care reglementează organizarea și funcționarea autorității sau instituției publice;
b) structura organizatorică, atribuțiile departamentelor, programul de funcționare, programul de audiențe al autorității sau instituției publice;
c) numele și prenumele persoanelor din conducerea autorității sau a instituției publice și ale funcționarului responsabil cu difuzarea informațiilor publice;
d) coordonatele de contact ale autorității sau instituției publice, respectiv: denumirea, sediul, numerele de telefon, fax, adresa de e-mail și adresa paginii de Internet;
e) sursele financiare, bugetul și bilanțul contabil;
f) programele și strategiile proprii;
g) lista cuprinzând documentele de interes public;
h) lista cuprinzând categoriile de documente produse și/sau gestionate, potrivit legii.

Tudta-e, hogy

a Diszkriminációellenes Tanács 2008-ban diszkriminatívnak találta, hogy a marosvásárhelyi polgármesteri hivatal honlapja nem tartalmazta a hivatalos közérdekű információkat magyar nyelven, és elrendelte a helyzet orvoslását? Jelen pillanatban a honlap tartalmának nagy része magyar nyelven is elérhető.

13. A hivatalok nevét fel kell-e tüntetni magyarul?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a hivatalok magyar nevét is kötelező kifüggeszteni.
A hivatalok magyar nevét tartalmazó tábla a román feliratozású tábla alá kerül és azzal azonos méretű. A magyar nyelvű táblát a románnal azonos méretű és típusú betűkkel, valamint ugyanolyan színek használatával kell kivitelezni.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
76. cikk
(4) A helyi közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a helységek és az alárendeltségükben működő közintézmények nevének, valamint a közérdekű hirdetéseknek az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén való feliratozását, illetve kifüggesztését is, a (2) bekezdésben előírt (20% – szerk. megj.) feltételek között.

1206/2001. számú kormányhatározat
12. cikk
A helyi vagy megyei tanácshoz tartozó közintézmények elnevezésének anyanyelvű feliratozása a román nyelvű táblával azonos méretű táblán, azonos típusú és nagyságú betűkkel és színekkel történik. A táblát a román nyelvű, hivatalos elnevezést tartalmazó tábla alá kell helyezni.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 76
(4) Autoritățile administrației publice locale vor asigura inscripționarea denumirii localităților și a instituțiilor publice de sub autoritatea lor, precum și afișarea anunțurilor de interes public și în limba maternă a cetățenilor aparținând minorității respective, în condițiile prevăzute la alin. (2).

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 12
Inscripționarea în limba maternă a denumirii instituțiilor publice de sub autoritatea consiliilor locale sau județene se face printr-o tăbliță similară ca dimensiune, caracter, mărime a literelor și culori cu cea inscripționată în limba română. Tăblița se va amplasa sub tăblița care conține denumirea oficială în limba română.

14. A települések nevét fel kell-e tüntetni magyarul?

Magyarlakta településeken az önkormányzat köteles magyarul is feltüntetni a település nevét mind a helységbe vezető, mind a helységből kivezető útjelző táblákon. A magyar elnevezés a román elnevezéssel egy táblára kerül, a román felirat alá. A magyar felirat betűtípusa, nagysága és színe azonos a román feliratéval.
A helységnévtáblák kihelyezéséről a polgármester köteles gondoskodni, a munkálatok költségét pedig a helyi költségvetésből fedezik.
A magyar településnevek kizárólag tájékoztató jellegűek, ezeket hivatalos levelezésben és dokumentumokban nem lehet használni.

A települések hagyományos magyar nevét a helyi közigazgatási törvény végrehajtási utasításai tartalmazzák. A mellékletet azonban 2002 óta nem frissítették. Ez problémát okozhat néhány olyan településen, ahol időközben a magyarság számaránya a húsz százalékos küszöb fölé emelkedett, ugyanis ezeknek a településeknek a hagyományos magyar megnevezését az említett melléklet nem tartalmazza. A települések átszervezése is hasonló problémákat vetett fel: kiválás vagy egyesülés következtében olyan új közigazgatási egységek jöttek létre, amelyeknek a megnevezése nem szerepel a listán.

Tudta-e, hogy

számos önkormányzat úgy döntött, hogy két- vagy többnyelvű helységnévtáblákat szerel fel, annak ellenére, hogy a magyar vagy más nemzetiségű lakosság számaránya az illető településen nem éri el a 20%-ot? Ilyen például Nagyszeben, Nagyenyed, Segesvár, Radnót vagy Vajdahunyad. A 215/2001. számú közigazgatási törvény erre vonatkozó tiltást nem tartalmaz.

1206/2001. számú kormányhatározat
4. cikk
(1) Azon helységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, biztosítani kell az adott helységneveknek az illető nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok anyanyelvén való feliratozását is.
10. cikk
(2) Egyes helységek nevének anyanyelvű feliratozása tájékoztató jellegű, és nem használható a hivatalos levelezésben vagy dokumentumokban.

11. cikk
(1) Azon helységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a helységnevet az adott nemzeti kisebbség anyanyelvén a román elnevezést tartalmazó helységnévtáblán, a román elnevezés alatt kell feltüntetni, azonos betűtípus, betűnagyság és szín használatával, a 2. számú mellékletnek megfelelően. A feliratozást mind a helységbe vezető útnál, mind pedig a helységből kivezető útnál elhelyezett közúti jelzőtáblán meg kell oldani.
(2) A közúti jelzőtáblák elkészítéséről a polgármester gondoskodik, s azok költségét a helyi költségvetésből fedezik.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 4
(1) În localităţile în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi naţionale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor se va asigura inscripţionarea denumirii localităţii şi în limba maternă a cetăţenilor aparţinând minorităţii respective.

Art. 10
(2) Inscripţionarea în limba maternă a denumirii unor localităţi are caracter informativ, neputând fi folosită în corespondenţa sau în documentele oficiale.
Art. 11
(1) Inscripţionarea în limba maternă a denumirii unor localităţi în care cetăţenii aparţinând unei minorităţi au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor se face pe aceeaşi tăbliţă indicatoare, sub denumirea în limba română, folosindu-se aceleaşi caractere, mărimi de litere şi culori, potrivit anexei nr. 2. Inscripţionarea se face atât pe indicatoarele rutiere de intrare, cât şi pe cele de ieşire din localitate.

(2) Confecţionarea tăbliţelor indicatoare se realizează prin grija primarilor, costul acestora fiind suportat din bugetele locale.

15. Fel lehet-e tüntetni magyarul az utcaneveket?

Magyarlakta településeken a hivataloknak magyar nyelven is fel kellene tüntetniük az utcaneveket. A közigazgatási törvény nem tér ki konkrétan az utcanevekre, azonban Románia által elfogadott nemzetközi egyezmények szorgalmazzák a hagyományos helyi elnevezések, az utcanevek és a topográfiai jelzések kifüggesztését a kisebbségi nyelveken is. Az utcák elnevezése a helyi tanácsok hatáskörébe tartozik.
A magyar utcanevek kérdése gyakran vitát szült különböző magyarlakta helységekben. Volt arra is példa, hogy nem fordították le magyarra a román utcanevet, vagy a tulajdonnevek (pl. személynevek, földrajzi nevek) esetén nem alkalmazták ezek magyar megfelelőjét, hanem egyszerűen a román név mögé odaillesztették az „utca” szót. Ez nem követendő megoldás, mivel nem segíti elő a valós kétnyelvűséget, és a hagyományos magyar utcanevek sem maradnak meg a köztudatban.

Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről
11. cikk
3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló, a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.

Regionális és kisebbségi nyelvek európai chartája
10. cikk
2. Azon helyi és regionális hatóságokat illetően, melyek területén a regionális vagy kisebbségi nyelveket használók száma az alábbi intézkedéseket indokolja, a Felek vállalják, hogy megengedik és/vagy bátorítják:
g) a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együttesen használva.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
36. cikk
(5) [...] A helyi tanács:
d) a törvény feltételei között utcákat, tereket és helyi közérdekű objektumokat nevez el, vagy megváltoztatja ezek elnevezését.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale
Art. 11
3. În ariile locuite în mod tradițional de un număr substanțial de persoane aparținând unei minorități naționale, părțile vor depune eforturi, în cadrul sistemului lor legal, inclusiv, atunci când este cazul, în cadrul acordurilor încheiate cu alte state, și ținând seama de condițiile lor specifice, pentru expunerea denumirilor locale tradiționale, a denumirilor străzilor și a altor indicații topografice destinate publicului, deopotrivă în limba minoritară, acolo unde există o cerere suficientă pentru astfel de indicații.

Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare
Art. 10
2. În ceea ce privește autoritățile locale și regionale din zonele locuite de un număr de vorbitori de limbi regionale sau minoritare în care se justifică măsurile specificate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:
g) folosirea sau adoptarea, dacă este cazul, alături de denumirea în limba (limbile) oficială (oficiale), a formelor tradiționale și corecte ale toponimiei în limbile regionale sau minoritare.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 36
(5) [...] Consiliul local:
d) atribuie sau schimbă, în condițiile legii, denumiri de străzi, de piețe și de obiective de interes public local.

16. Lehet-e magyar személyiségekről elnevezni utcákat, tereket?

A helyi tanácsok döntenek a parkok, a terek, a városnegyedek, az utcák, a tömegközlekedési eszközök megállóhelyeinek elnevezéséről. Amennyiben ezeket valamely személyiségről vagy történelmi, politikai, illetve kulturális eseményről akarják elnevezni, az eljáráshoz szükséges az illetékes megyei elnevezéseket odaítélő bizottság láttamozása is. A bizottság öttagú, és tagjai a történelem, néprajz, földrajz, nyelvészet vagy művészet területén dolgozó szakemberek.
Ha az adott megyében a magyar lakosság számaránya meghaladja a húsz százalékot, a bizottságba magyar szakembereket is ki kell nevezni.

63/2002. számú kormányrendelet az elnevezések odaítéléséről vagy megváltoztatásáról
2. cikk
Az 1. cikkben előírtaktól eltérő elnevezéseket (*területi–közigazgatási egységek, falvak, üdülőhelyek elnevezése* – szerk. megj.) az alábbiak ítélik oda vagy változtatják meg:
d) a helyi tanácsok, határozat által, a parkok, terek, vásárterek, városnegyedek, utcák, tömegközlekedési eszközök megállóhelyei, valamint az alárendeltségükben működő más helyi érdekű objektumok és intézmények esetében.
3. cikk
(1) A megyei vagy helyi tanácsok azon határozattervezetei, amelyek tárgyát kiemelkedő személyiségek nevének vagy történelmi, politikai, kulturális vagy bármilyen más természetű események megnevezésének odaítélése, vagy ezen elnevezések megváltoztatása képezi, kizárólag a megyei, illetve a Bukarest fővárosi elnevezés-odaítélő bizottság elemzése és véleményezése után fogadhatók el.
(2) Az elnevezés-odaítélő bizottság öt tagból: a történelem, néprajz, földrajz, nyelvészet és művészet szakterületének jeles képviselőiből áll, akik közül egy tag az elnöki, egy további tag pedig az alelnöki tisztséget látja el.
(5) Azon megyékben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, a (2) bekezdésben említett szakembereket az illető kisebbség soraiból is kell kinevezni.

Ordonanța Guvernului nr. 63/2002 privind atribuirea sau schimbarea de denumiri
Art. 2
Atribuirea sau schimbarea de denumiri, altele decât cele prevăzute la art. 1, se face de către:

d) consiliile locale, prin hotărâre, pentru parcuri, piețe, oboare, cartiere, străzi, stații ale mijloacelor de transport în comun, precum și pentru obiective și instituții de interes local aflate în subordinea lor.

Art. 3
(1) Proiectele de hotărâri ale consiliilor județene sau locale, având ca obiect atribuirea ca denumire a unor nume de personalități ori evenimente istorice, politice, culturale sau de orice altă natură ori schimbarea unor astfel de denumiri vor putea fi adoptate numai după ce au fost analizate și avizate de comisia de atribuire de denumiri județeană, respectiv a municipiului București.
(2) Comisia de atribuire de denumiri este formată din 5 membri, specialiști din domeniile istoriei, etnografiei, geografiei, lingvisticii sau artei, din care un președinte și un vicepreședinte.

(5) În județele în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, specialiștii prevăzuți la alin. (2) vor fi numiți și din rândul minorității respective.

17. Hivatalos rendezvényeken használható-e a magyar nyelv?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a hivatalos rendezvényeken magyarul is lehet beszélni, de a hivatalos nyelv a román nyelv. Hivatalos rendezvénynek számítanak például az önkormányzatok által szervezett megemlékezések, koszorúzások, ünnepségek.

1206/2001. számú kormányhatározat
9. cikk
(1) A helyi közigazgatási hatóságok által szervezett hivatalos rendezvényeken a román nyelvet, az állam hivatalos nyelvét kell használni. Azon területi közigazgatási egységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, az említett rendezvényeken a román nyelv mellett az illető kisebbség nyelve is használható.

Hotărârea Guvernului nr. 1206/2001
Art. 9
(1) La ceremoniile oficiale organizate de autoritățile administrației publice locale se va folosi limba română, limba oficială a statului. În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, la astfel de ceremonii, alături de limba română, se poate folosi și limba minorității respective.

18. A polgári házasságkötési szertartás folyhat magyarul?

Az ország területén bárhol kérvényezhető, hogy a polgári házasságkötési szertartás magyar nyelven folyjon. Ehhez azonban az anyakönyvvezetőnek vagy a házasságkötési szertartást levezető személynek beszélnie kell magyarul. A házassági bizonyítványt, akárcsak az összes többi anyakönyvi okiratot, románul bocsátják ki.

287/2009. számú törvény a Polgári törvénykönyvről
287. cikk
(3) A valamely nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek kérhetik a házasságkötési szertartás anyanyelven való lefolytatását, azzal a feltétellel, hogy az anyakönyvvezető vagy a házasságkötést lebonyolító személy ismerje azt a nyelvet.

119/1996. számú törvény az anyakönyvi okiratokról
5. cikk
(3) Az anyakönyvi okiratok kiállítása, valamint a megjegyzések beírása román nyelven történik, a latin ábécé betűinek használatával.

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil

Art. 287
(3) Persoanele care aparțin minorităților naționale pot solicita celebrarea căsătoriei în limba lor maternă, cu condiția ca ofițerul de stare civilă sau cel care oficiază căsătoria să cunoască această limbă.

Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă
Art. 5
(3) Întocmirea actelor de stare civilă, precum și înscrierea mențiunilor se fac în limba română, folosindu-se alfabetul latin.

19. Hivatalos iratokban használhatom-e nevemet anyanyelvemen?

Az anyakönyvbe a családnevet és a keresztnevet is magyarul, a magyar ékezetek használatával kell bejegyezni. Az anyakönyv alapján állítják ki a születési bizonyítványt, a házassági bizonyítványt és a halotti bizonyítványt.
2011-ig a hatályos jogszabályok értelmében az összetett (két név kapcsolatából alakult) családneveket, illetve a kettős keresztnevet kötőjellel elválasztva jegyezték be. A keresztnevek esetében ez problémát okozott, mivel a magyar nyelvhelyesség és névhasználat szerint a keresztneveket nem kell kötőjellel elválasztani. Sok esetben a szülők kifejezetten kérték, hogy gyermekeik keresztneveit kötőjel nélkül jegyezzék be, arra hivatkozva, hogy a törvény is előírja, hogy a neveket anyanyelven (az anyanyelv helyesírási szabályai szerint) írják be. Az ilyen jellegű kéréseket visszautasították, azzal az érvvel, hogy a keresztneveket minden esetben kötelező kötőjellel elválasztani.
Ezt az ellentmondást 2011-ben feloldották: az újonnan bevezetett rendelkezések értelmében a család-, illetve keresztneveket immár kötőjel nélkül jegyzik be.

119/1996. számú törvény az anyakönyvi okiratokról
69. cikk
(1) A születési, valamint a többi anyakönyvi okirat kiállításakor az illető személy család- és keresztnevét annak anyanyelvén, a latin ábécé betűit használva kell leírni.
(2) A két vagy több szóból álló család-, illetve keresztneveket kötőjel nélkül írják.

Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă
Art. 69
(1) La întocmirea actului de naștere, precum și a celorlalte acte de stare civilă, numele de familie și prenumele titularului se scriu în limba maternă, folosindu-se alfabetul latin.
(2) Numele sau prenumele formate din două sau mai multe cuvinte se scriu fără cratimă.

20. Az írásos hivatali érintkezésben kötelező a magyar ékezetek használata?

Magyarlakta településeken, illetve megyékben a hivatalok és közjegyzői irodák által magyar nyelven megszerkesztett iratokban kötelező a magyar ékezetek használata. Következésképpen, nem elfogadható az a kifogás, hogy a számítógépek nem rendelkeznek magyar karakterkészlettel, és emiatt maradnak el az ékezetek a magyar szövegből.

Nyelvi jogok útmutató

Hasonlóképpen, a hivatalok és közjegyzői irodák számítógépes rendszerének a román nyelvű iratokban is lehetővé kell tennie a magyar ékezetek használatát magyar személynevek, utcanevek, településnevek leírásakor.

183/2006. számú törvény az elektronikus formátumú dokumentumokban alkalmazott karakterkészlet szabványosított kódolásának használatáról

5. cikk

(1) A nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárokkal való kapcsolattartásuk során a hatóságok és a közintézmények, valamint a közjegyzők – amennyiben a törvényi feltételek között szükséges az illető nemzeti kisebbségi nyelv használatának biztosítása –, az elektronikus formátumú dokumentumok kidolgozására irányuló tevékenységük során, az illető nemzeti kisebbségi nyelv sajátos, szabványos karakterkészlet-kódolását kötelesek használni.

(2) A valamely nemzeti kisebbség nyelvén történő és az illető nemzeti kisebbségi nyelv sajátos, szabványosított karakterkészlet-kódolásának a használatával végzett elektronikus formátumú dokumentumszerkesztés esetén a román közhatóságok és közintézmények, valamint a közjegyzők nem kötelesek az illető nyelvnek megfelelő szabványos billentyűzetet használni.

7. cikk

(1) A jelen törvénynek a Románia Hivatalos Közlönye I. részében való közzétételétől számított 90 napos határidőn belül a Távközlési és Informatikai Minisztérium rendeletet dolgoz ki a román és a nemzeti kisebbségek nyelve karakterkészletének szabványosított kódolására, valamint a szabványos román billentyűzetre vonatkozóan.

Legea nr. 183/2006 privind utilizarea codificării standardizate a setului de caractere în documentele în formă electronică

Art. 5

(1) Autoritățile și instituțiile publice, precum și notarii publici au obligația ca în relațiile cu cetățenii aparținând minorităților naționale, atunci când, în condițiile legii, este necesară asigurarea folosirii limbii minorității naționale respective, să utilizeze codificarea standardizată a setului de caractere specifice limbii minorității naționale respective, pentru activitatea de elaborare a documentelor în formă electronică.

(2) În cazul redactării de documente în formă electronică în limba unei minorități naționale, prin utilizarea codificării standardizate a setului de caractere specifice limbii minorității naționale respective, nu există obligația autorităților și a instituțiilor publice române, precum și a notarilor publici de a utiliza tastatura standard corespunzătoare limbii respective.

Art. 7

(1) În termen de 90 de zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației va elabora un ordin referitor la codificarea standardizată a setului de caractere românești și al limbilor minorităților naționale, precum și la tastatura standard românească.

Tudta-e, hogy

2012-ben az Országos Cégbíróság is bevezetett egy új cégnyilvántartási programot, amely lehetővé teszi a magyar nyelvű, magyar ékezeteket is tartalmazó cégnevek bejegyzését?

A Kommunikációs és Információs Technológiai Minisztérium 414/2006. számú rendelete a szabványosított kódolású karakterkészlet használatáról elektronikus dokumentumokban
7. cikk
A [...] román nyelvű billentyűzetet használó elektronikus rendszereknek lehetővé kell tenniük a parlamenti képviselettel rendelkező nemzeti kisebbségek anyanyelvének karakterkészletéhez tartozó grafikai jelek megjelenítését a latin ábécét használó nyelvek esetében, annak érdekében, hogy a személy-, utca- vagy helységneveket alkalmanként ezen kisebbségek nyelvén is le lehessen írni.

Ordinul Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației nr. 414/2006 cu privire la utilizarea codării standardizate a seturilor de caractere în documentele în formă electronică
Art. 7
Sistemele electronice care folosesc tastatura românească [...] trebuie să permită generarea caracterelor grafice aparținând seturilor de caractere ale limbilor minorităților naționale cu reprezentare parlamentară, aplicabil pentru limbile care folosesc alfabetul latin, pentru scrierea ocazională a unor nume de persoane, străzi sau localități în limbile acestor minorități.

21. Mit tehetek, ha a nevem magyar ékezetek nélkül vagy román nyelvre lefordítva szerepel hivatalos iratokban?

Megtörténhet, hogy családnevét vagy keresztnevét magyar ékezetek nélkül vagy román nyelvre lefordítva, illetve román ékezetekkel írták be az anyakönyvbe, és emiatt ez szerepel születési és/vagy házassági bizonyítványában is. Ilyen esetben, kérvényezheti, hogy nevét, illetve szülei nevét magyar nyelven és/vagy magyar ékezetekkel tüntessék fel az anyakönyvben. A kérvényt a lakhelye szerinti lakosság-nyilvántartó hivatalnál vagy annál a lakosság-nyilvántartó hivatalnál adhatja le, amely őrzi azt az anyakönyvet, amelybe születését és/vagy házasságát bejegyezték. Ha nincs lakosság-nyilvántartó hivatal az illető településen, kérvényét a polgármesteri hivatalnál nyújthatja be.
Ha az anyakönyvvezető nem tudja teljes bizonyossággal megállapítani a kérelmezett név írásmódját, kérheti Öntől nevének közjegyző által hitelesített magyar nyelvű változatát is.
A név átírására vonatkozó kérvényt a polgármester hagyja jóvá. Ha a kérvényt visszautasítják, közigazgatási bírósághoz fordulhat jogorvoslatért.
Amennyiben kérvényét jóváhagyják, a kérvényezett nevet a megfelelő anyakönyvi lap margójára tüntetik fel megjegyzésként. Ezután új születési és/vagy házassági bizonyítványt állítanak ki Önnek. Ugyanakkor, az anyakönyvvezető érvényteleníti személyazonossági igazolványát is, és felhívja a figyelmét, hogy 15 napon belül új személyazonossági igazolványt kérjen.
Nevének átírása kiterjed kiskorú gyermekeire és házastársára is, ha közös a családnevük, ám a hivatalos névátírásra csak a házastárs beleegyezésével kerülhet sor. Amennyiben a szülők nem tudnak megegyezni kiskorú gyermekeik nevét illetően, a gyámhatóság dönt ebben a kérdésben.

41/2003. számú kormányrendelet a magánszemélyek névfelvételéről és a nevek közigazgatási úton történő megváltoztatásáról

20. cikk

(1) Az a személy, akinek család- vagy keresztnevét az anyakönyvi okiratokba az anyanyelvétől eltérő nyelvre lefordítva vagy más nyelv helyesírásával írták be, kérheti, az illető okiratokra megjegyzésként mind a saját, mind a szülők család- és keresztnevét anyanyelvén vagy anyanyelvének helyesírásával írják be, mind az adott személyre, mind pedig a szülőkre vonatkozó rovatba.

(5) A [...] jóváhagyás kiterjed az érintett személy kiskorú gyermekeire is, és amennyiben a házastársak ugyanazt a családnevet viselik, akkor a másik házastársra is, mindkét esetben ez utóbbi beleegyezésével. Ha a házastársak nem egyeznek meg abban, hogy a jóváhagyás fiatalkorú gyermekeikre is kiterjedjen, a gyámhatóság dönt ez ügyben.

(6) A jelen cikk alapján eszközölt bejegyzéseket közölni kell az érintett személy lakhelye szerint illetékes helyi közszolgálattal.

(7) A 18. cikk rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell (*a kérelem elutasítása esetén közigazgatási bírósághoz lehet fordulni jogorvoslatért* – szerk. megj).

64/2011. számú kormányhatározat az anyakönyvi ügyekkel kapcsolatos rendelkezések egységes végrehajtási módszertanának elfogadásáról

Melléklet

115. cikk

(2) A kérelmet a lakosság-nyilvántartó hivatalhoz, vagy pedig esetenként a lakóhely szerinti területi közigazgatási egység polgármesteri hivatalához, illetve közvetlenül ahhoz a lakosság-nyilvántartó hivatalhoz vagy polgármesteri hivatalhoz kell benyújtani, ahol az anyakönyvi okiratot őrzik.

116. cikk

(1) A jóváhagyás alapján a megjegyzést felvezetik az anyakönyvi okiratba, új bizonyítványt állítanak ki, az előzőt pedig visszatartják és érvénytelenítik.

(2) Amennyiben az anyakönyvvezető nem tudja teljes bizonyossággal megállapítani az anyanyelvű fordítás vagy anyanyelvi helyesírás szerinti névátírás helyességét, az igénylőtől közjegyző által hitelesített hivatalos fordítás vagy névátírás bemutatását kéri.

Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice

Art. 20

(1) Persoana al cărei nume sau prenume a fost înregistrat în actele de stare civilă tradus în altă limbă decât cea maternă ori cu ortografia altei limbi poate cere înscrierea, prin mențiune pe aceste acte, a numelui de familie ori a prenumelui, retradus sau cu ortografia limbii materne, atât la rubricile care îl privesc pe titular, cat și la cele privind părinții.

(5) Efectele aprobării [...] se extind asupra copiilor minori ai persoanelor în cauză, iar când soții au nume de familie comun, efectele se extind și asupra celuilalt soț, în ambele situații, dacă acesta din urmă își dă consimțământul. Când soții nu se înțeleg în ceea ce privește extinderea efectelor aprobării asupra copiilor minori, decide autoritatea tutelară.

(6) Înscrierile făcute în temeiul acestui articol se comunică serviciilor publice locale în raza cărora domiciliază persoanele în cauză.

(7) Dispozițiile art. 18 se aplică în mod corespunzător.

Hotărârea Guvernului nr. 64/2011 pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă

Anexă

Art. 115

(2) Cererea se depune la S.P.C.L.E.P. sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale de domiciliu ori direct la S.P.C.L.E.P. ori, după caz, la sediul primăriei care are în păstrare actul de stare civilă.

Art. 116

(1) Pe baza aprobării se efectuează mențiune pe marginea actului de stare civilă și se eliberează un nou certificat, iar cel eliberat anterior se reține și se anulează.

(2) Dacă ofițerul de stare civilă nu poate stabili cu certitudine traducerea sau ortografierea în limba maternă, acesta cere solicitantului să prezinte o traducere sau o ortografiere oficială, autentificată de notarul public.

161. cikk
(1) Az anyanyelvi helyesírás szerint írt anyakönyvi kivonat kiállításakor az anyakönyvvezető megsemmisíti a címzett személyazonossági igazolványát, mégpedig úgy, hogy levágja annak érvényességi idejét jelző sarkát, és a címzett tudomására hozza, hogy 15 napon belül jelentkeznie kell a lakosságnyilvántartó hivatalnál a személyazonossági igazolvány kicserélése érdekében.

Art. 161
(1) Odată cu eliberarea certificatului de stare civilă scris cu ortografia limbii materne, ofițerul de stare civilă anulează cartea de identitate a titularului, prin tăierea colțului în care se află înscrisă perioada de valabilitate, punându-i în vedere să se prezinte, pentru preschimbarea acesteia, la S.P.C.L.E.P., în termen de 15 zile.

22. A sofőrvizsgát letehetem-e magyar nyelven?

A törvény előírja, hogy aki magyarlakta településeken él, kérvényezheti, hogy a sofőrvizsgára felkészítő tanfolyamot magyarul végezze, és elméletből (közlekedési alapismeretekből) magyar nyelven vizsgázzon.
Kishangsúlyozzuk ugyanakkor, hogy a 2008-ban bevezetett számítógépes vizsgáztatási rendszer lehetővé teszi, hogy a sofőrvizsgára jelentkezők az ország bármely településén kiválasszák azt a nyelvet, amelyen vizsgázni szeretnének. A kiválasztható nyelvek között a magyar nyelv is szerepel.

195/2002. számú sürgősségi kormányrendelet a közúti forgalomról
24. cikk
(3) Azon helységekben, ahol az illetékes hatóság engedélyezi a gépjárművezetői engedély megszerzése érdekében szervezett felkészítő tanfolyamok és vizsgák lebonyolítását, ezeket, kérésre, az illető nemzeti kisebbség nyelvén is meg lehet szervezni.
A Belügyminisztérium 268/2010. számú rendelete a gépjárművezetői jogosítvány megszerzéséhez szükséges vizsgáról
5. cikk
(1) Az elméleti vizsgát rendszerint román nyelven tartják.
(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó román állampolgárságú jelentkezők esetében, az újraközzétett, utólagosan módosított és kiegészített 215/2001. számú helyi közigazgatási törvény 19. cikkében rögzített feltételek között (*20% – szerk. megj.*), kérelmezhető, hogy az elméleti vizsgát anyanyelven lehessen letenni.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice
Art.24
(3) În localitățile în care autoritatea competentă autorizează desfășurarea cursurilor de pregătire și susținerea examenului pentru obținerea permisului de conducere, acestea se pot organiza, la cerere, și în limba minorității naționale respective.
Ordinul Ministerului Administrației și Internelor nr. 268/2010 privind procedura de examinare pentru obținerea permisului de conducere
Art. 5
(1) Proba teoretică se susține, de regulă, în limba română.
(2) În cazul candidaților cetățeni români aparținând minorităților naționale, proba teoretică se poate susține, la cerere, în limba maternă, în condițiile art. 19 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

23. Bár településünkön a magyarság számaránya valamikor 20 százalék fölötti volt, mára ez 20 százalék alá csökkent. Elveszítjük nyelvi jogainkat?

Ha a magyar lakosság számaránya egy adott településen 20 százalék alá csökken két népszámlálás között, a 20 százalékos küszöbhöz kötött nyelvi jogok egy része továbbra is érvényben marad. Ezeken a településeken a hivatali ügyintézés során továbbra is lehet használni a magyar nyelvet (akár szóban, akár írásban), és ennek érdekében az ügyfélszolgálati tisztségekbe magyarul beszélő hivatalnokokat kell alkalmazni. A hivataloknak továbbra is biztosítaniuk kell a magyar helységnevek és közintézménynevek kifüggesztését, és magyar nyelven is köztudomásra kell hozniuk a közérdekű hirdetéseket, illetve a helyi tanácsülések napirendjét.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
131. cikk
A 19. cikk, a 39. cikk (7) bekezdésének és a 76. cikk (2)-(4) bekezdéseinek előírásait (*a hivatkozott cikkek szövegét a fentiekben már idéztük* – szerk. megj.) akkor is alkalmazni kell, ha különféle okokból e törvény hatályba lépést követően a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok számaránya a 19. cikkben előírt alá csökkent.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 131
Prevederile art. 19, art. 39 alin. (7) și ale art. 76 alin. (2)-(4) sunt aplicabile și în cazul în care, din diferite motive, după intrarea în vigoare a prezentei legi, ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale scade sub procentul prevăzut la art. 19.

24. Minden szinten lehet anyanyelven tanulni?

Minden magyar gyermeknek joga van anyanyelvén tanulni. A gyermekek teljes körű magyar nyelvű oktatásban részesülhetnek a közoktatás minden szintjén: óvodában, illetve elemi, általános és középiskolában is. Ez azt jelenti, hogy minden tantárgyat anyanyelven tanulhatnak, és ezekből magyar nyelven felvételizhetnek, érettségizhetnek.

A helyi viszonyok függvényében, a szülők kérésére magyar tannyelvű közoktatási csoportokat, osztályokat vagy intézményeket kell létrehozni.

Az elemi és általános iskolákban a román nyelvű osztályok létrehozásához legalább 12 gyermek, míg középiskolai osztály működéséhez minimum 15 gyermek szükséges. Ehhez képest a magyar osztályokat – az oktatási minisztérium jóváhagyásával – alacsonyabb diáklétszámmal is létre lehet hozni.

Tekintettel az anyanyelven történő oktatás többletköltségeire, a magyar oktatást biztosító iskolák nagyobb támogatásban részesülnek az állami keretekből.

1/2011. számú oktatási törvény
10. cikk
(1) Romániában az oktatás közérdekű szolgáltatás, amely a jelen törvény feltételei között román nyelven, valamint a nemzeti kisebbségek nyelvén és világnyelveken valósul meg.
(2) Minden településen román nyelvű és/vagy esetenként a nemzeti kisebbségek nyelvén oktatási intézményeket vagy tanulmányi csoportokat kell szervezni és működtetni, illetve biztosítani kell minden tanuló anyanyelvén való iskoláztatását a lehető legközelebbi településen.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 10
(1) În România, învățământul este serviciu de interes public și se desfășoară, în condițiile prezentei legi, în limba română, precum și în limbile minorităților naționale și în limbi de circulație internațională.
(2) În fiecare localitate se organizează și funcționează unități de învățământ sau formațiuni de studiu cu limba de predare română și/sau, după caz, cu predarea în limbile minorităților naționale ori se asigură școlarizarea fiecărui elev în limba sa maternă în cea mai apropiată localitate în care este posibil.

Tudta-e, hogy

minden ötödik-hatodik magyar fiatal román nemzetiségű házastársat választ magának? Többek között a magyar nyelv nyilvánosságból való nagymértékű kiszorulása miatt a vegyes házasságban született gyermekek nagyobb része nem tanul meg magyarul, és nem lesz kapcsolata a magyar kultúrával. A nyelvi jogokért küzdők egyik fő célja, hogy ez minél kevésbé legyen így.

45. cikk
(1) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek, törvényi feltételek között, jogukban áll anyanyelvükön tanulni és képezni magukat a közoktatás valamennyi szintjén, típusában és formájában.
(2) Amennyiben a helyi viszonyok megkövetelik, a szülők vagy törvényes gyámok kérésére és a törvény feltételei között olyan közoktatási csoportokat, osztályokat vagy intézményeket kell szervezni, amelyek tannyelve az egyes nemzeti kisebbségek nyelve.
(17) A nemzeti kisebbségi tannyelvű közoktatási intézmények alapfinanszírozásában az egy tanulóra, illetve óvodásra számított standard költséget korrekciós tényezők alapján megnövelt szorzóval számolják ki, figyelembe véve az adott nemzeti kisebbség nyelvén való oktatást, illetve az adott nemzeti kisebbség nyelvének az oktatását. Ezen oktatási intézmények esetében figyelembe veszik a nyelvi és földrajzi elszigetelt, a tanulók és óvodások alacsony számát, illetve a (7) bekezdésben meghatározott tanulókat. Hasonló helyzetben ugyanezt a szorzót alkalmazzák a román tannyelvű iskolákban is.
46. cikk
(12) A közoktatásban felvételi és záróvizsgát a törvény feltételei között azokon a nyelveken lehet tenni, amelyeken az illető tantárgyakat tanulták.

63. cikk
(1) A közoktatási rendszerben a képzési egységek csoportokat, osztályokat és évfolyamokat ölelnek fel az alábbiak szerint:
c) elemi oktatás: az osztály átlagosan 20, de nem kevesebb mint 12 és nem több mint 25 gyermeket foglal magába;
d) általános iskolai oktatás: az osztály átlagosan 25, de nem kevesebb mint 12 és nem több mint 30 tanulót foglal magába;
e) középiskolai oktatás: az osztály átlagosan 25, de nem kevesebb mint 15 és nem több mint 30 gyermeket foglal magába.
(2) Az (1) bekezdés előírásai alóli kivételként, azon településeken, ahol igény van valamely nemzeti kisebbség anyanyelvén való oktatásra, a képzési egységek a jelen törvényben előírt minimumnál kisebb létszámmal is működhetnek. Ezen képzési egységek létrehozásáról és működéséről az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium dönt az illető oktatási intézmény igazgatótanácsával való egyeztetést követően.

Art. 45
(1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar, în condițiile legii.
(2) În funcție de necesitățile locale se organizează, la cererea părinților sau tutorilor legali și în condițiile legii, grupe, clase sau unități de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale.
(17) În finanțarea de bază a unității de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale, costul standard per elev și per preșcolar se calculează după un coeficient mărit pe baza factorilor de corecție, luând în considerare predarea în limba minorității naționale sau a limbii minorității naționale. În cazul acestor unități se are în vedere izolarea lingvistică, geografică și numărul redus de elevi și preșcolari, precum și elevii prevăzuți la alin. (7). Același coeficient se aplică și în cazul unităților școlare cu predare în limba română, în condiții similare.
Art. 46
(12) În învățământul preuniversitar, probele de admitere și probele examenelor de absolvire pot fi susținute în limba în care au fost studiate disciplinele respective, în condițiile legii.
Art. 63
(1) În învățământul preuniversitar, formațiunile de studiu cuprind grupe, clase sau ani de studiu, după cum urmează:
c) învățământul primar: clasa care cuprinde în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 25;
d) învățământul gimnazial: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 30;
e) învățământul liceal: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30.
(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în localitățile în care există cerere pentru forma de învățământ în limba maternă a unei minorități naționale, efectivele formațiunilor de studiu pot fi mai mici decât minimul prevăzut de prezenta lege. Decizia privind înființarea și funcționarea acestor formațiuni de studiu aparține Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cu consultarea consiliului de administrație al unității de învățământ respective.

25. Működnek-e magyar nyelvű bölcsődék?

Az új oktatási törvény értelmében a bölcsődék is a közoktatási rendszer részét képezik. Mivel az anyanyelvű oktatáshoz való jog minden szinten biztosított, az önkormányzatoknak magyar bölcsődei csoportokat vagy bölcsődéket is létre kell hozniuk.
A bölcsődei csoportok létrehozásához legalább 5 gyermek szükséges, a magyar csoportok azonban, az oktatási minisztérium jóváhagyásával, kisebb létszámmal is működhetnek.

1/2011. számú oktatási törvény
63. cikk
(1) […]
a) bölcsődei oktatás: a csoport átlagosan 7, de nem kevesebb mint 5 és nem több mint 9 gyermeket foglal magába.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 63
(1) […]
a) educația antepreșcolară: grupa cuprinde în medie 7 copii, dar nu mai puțin de 5 și nu mai mult de 9.

26. Mi a teendő, ha egy településen nem alakul magyar osztály?

Amennyiben egy adott településen nem alakul magyar osztály, a gyermekek iskolabuszokkal juthatnak el egy olyan iskolába, ahol magyar osztály működik, vagy bentlakásos rendszerben tanulhatnak. A bentlakás vagy az ingázás költségeit az állam fedezi.
A földrajzilag vagy nyelvileg elszigetelt településeken vagy azokon a településeken, ahol nincs meg a szükséges diáklétszám, és nem megoldható a diákok ingázása sem, összevont osztályokat hozhatnak létre. Az összevont osztályok kizárólag elemi és általános iskolában működhetnek.

1/2011. számú oktatási törvény
45. cikk
(7) Azok a tanulók, akiknek a lakhelyük szerinti településen nem adott a lehetőség az anyanyelven való tanuláshoz, az anyanyelvükön működő legközelebbi iskolához való utazási költségeik megtérítésében, illetve az anyanyelvű oktatási intézmény bentlakásában ingyenes elhelyezésben és étkeztetésben részesülnek.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 45
(7) Elevii care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă sunt sprijiniți prin decontul transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă.

Tudta-e, hogy Nagyváradon a 2011/2012-es tanévben az önkormányzat kezdeményezésére öt magyar bölcsődei csoportot indítottak, összesen 80 gyermek számára?
Ezzel szemben Kolozsváron jelenleg egyetlen állami magyar nyelvű bölcsőde sem működik.

Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium 3062/2012. számú rendelete a közoktatási intézményekben működő összevont osztályok szervezési módszertanáról
Melléklet
1. cikk
(1) Földrajzilag vagy nyelvileg elszigetelt, valamint olyan településeken, ahol az elemi vagy az általános iskolai oktatásban részesülő tanulók létszáma kisebb a törvényben előírt minimumnál, és nincs lehetőség a tanulók szállításának biztosítására, összevont osztályokat kell létrehozni.

(2) Összevont osztályokat az elemi és az általános iskolai oktatás szintjén lehet létrehozni.

Ordinul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 3062/2012 privind aprobarea Metodologiei de organizare a claselor din învățământul preuniversitar în regim simultan
Anexă
Art. 1
(1) În localitățile izolate geografic sau lingvistic ori în localitățile în care efectivele de elevi corespunzătoare unui anumit nivel de clasă din învățământul primar sau gimnazial sunt mai mici decât efectivele minime prevăzute de lege și nu există posibilitatea asigurării transportului școlar se organizează clase în regim simultan.
(2) Pot fi organizate clase în regim simultan în învățământul primar și în cel gimnazial.

27. Létezik magyar tannyelvű alternatív oktatás?

A törvény lehetővé teszi az alternatív oktatási módszereket (pl. Waldorf, Montessori, Step by Step) alkalmazó csoportok, osztályok, intézmények működését. Ezek lehetnek állami és magánintézmények egyaránt.
Az alternatív csoportok, osztályok, intézmények magyar tannyelvűek is lehetnek.

Tudta-e, hogy

a magyar közösség lélekszáma az 1980-as évek elején volt a legmagasabb? Ekkor a magyarok száma Erdélyben meghaladta az 1 750 000 főt. A magyarok száma a nyolcvanas évek közepétől kezdett csökkenni, először az elvándorlás, majd a születésszám meredek csökkenése következtében.

Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium 5571/2011. számú rendelete az alternatív közoktatás megszervezésének és működésének szabályzatáról

Melléklet
8. cikk
Az alternatív közoktatás román nyelven folyik. A törvény feltételei között az alternatív közoktatás szintjén nemzeti kisebbségi nyelveken vagy világnyelveken tanuló csoportokat, osztályokat vagy struktúrákat lehet létrehozni.

Ordinul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 5571/2011 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a învățământului preuniversitar alternate

Anexă
Art. 8
Învățământul preuniversitar alternativ se desfășoară în limba română. În condițiile legii, se pot organiza grupe/clase/structuri de învățământ preuniversitar alternativ în limbile minorităților sau în limbi de circulație internațională.

28. Fogyatékossággal élő gyermekek tanulhatnak-e magyarul a közoktatási intézményekben?

A fogyatékossággal élő, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek külön oktatási intézményekben, a tömegoktatási tanintézmények keretében működő külön csoportokban vagy osztályokban, illetve otthoni tanulási rendszerben és egyéb különleges oktatási formákban tanulhatnak. Minden oktatási formában biztosított az anyanyelvű oktatás.
Magyar tannyelvű, különleges oktatási csoportokat a törvény által előírt minimális diáklétszámnál kevesebb diákkal is létre lehet hozni. A különleges oktatási formákat és intézményeket minden esetben az oktatási minisztérium hagyja jóvá.

448/2006. számú törvény a fogyatékossággal élő személyek védelméről és jogaik érvényre juttatásáról
16. cikk
(1) A fogyatékossággal élő személyek oktatása szerves részét képezi az Oktatási, Kutatási és Fejlesztési Minisztérium által koordinált nemzeti oktatási rendszernek.
(2) A fogyatékossággal élő személyek oktatása a következők révén valósul meg:
a) speciális tanintézmények;
b) egyéni beilleszkedés a tömegoktatási tanintézményekbe, beleértve a nemzeti kisebbségek nyelvén történő oktatási intézményeket is;
c) óvodák és tömegoktatási tanintézmények keretében működő, különálló speciális csoportok vagy osztályok;

Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap

Art. 16
(1) Educația persoanelor cu handicap este parte integrantă a sistemului național de educație, coordonat de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării.
(2) Educația persoanelor cu handicap se realizează prin:
a) unități de învățământ special;
b) integrarea individuală în unități de învățământ de masă, inclusiv în unități cu predare în limbile minorităților naționale;
c) grupe sau clase speciale compacte, integrate în unități preșcolare și școlare de masă;

d) segítő/támogató tanszemélyzet révén biztosított oktatási szolgáltatások;
e) az Oktatási, Kutatási és Fejlesztési Minisztérium gondoskodásából a középiskolai tanulmányok befejezéséig lakhelyen biztosított iskolázás, legkésőbb a diák 26. életévének betöltéséig;
f) „betegágyas" oktatás a kórházi kezelés időtartamára;
g) oktatási alternatívák.
(3) A (2) bekezdésben felsorolt oktatási formák a nemzeti kisebbségek nyelvén is folyhatnak.

1/2011. számú oktatási törvény
63. cikk
(1) [...]
g) speciális oktatás az enyhén vagy mérsékelten értelmi fogyatékos tanulók számára: a csoport átlagosan 10, de nem kevesebb mint 8 és nem több mint 12 tanulót foglal magába;
h) speciális oktatás a súlyosan fogyatékos tanulók számára: a csoport átlagosan 5, de nem kevesebb mint 4 és nem több mint 6 tanulót foglal magába.

d) servicii educaționale prin cadrele didactice itinerante/de sprijin;
e) școlarizare la domiciliu până la absolvirea studiilor liceale, dar nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani, prin grija Ministerului Ministerul Educației, Cercetării și Inovării;
f) educația „la patul de spital", pe durata spitalizării;
g) alternative educaționale.
(3) Formele de învățământ enumerate la alin. (2) se pot desfășura și în limbile minorităților naționale.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 63
(1) [...]
g) învățământul special pentru elevi cu deficiențe ușoare și/sau moderate: grupa care cuprinde în medie 10 elevi, dar nu mai puțin de 8 și nu mai mult de 12;
h) învățământul special pentru elevi cu deficiențe grave: grupa care cuprinde în medie 5 elevi, dar nu mai puțin de 4 și nu mai mult de 6.

29. Milyen nyelven oktatják Románia történelmét és földrajzát?

Románia történelmét és földrajzát az elemi, az általános és a középiskolai oktatásban is magyarul tanítják. A történelem- és földrajztankönyvek, valamint az ezek tanítására vonatkozó tantervek is a román tannyelvű osztályokban használt iskolai tankönyvekkel és tantervekkel azonosak. A diákoknak azonban románul is el kell sajátítaniuk a földrajzi neveket és személyneveket, ezért a tankönyvekben a román megnevezéseket is fel kell tüntetni.
A történelemtankönyveknek tartalmazniuk kell a romániai nemzeti kisebbségek, így a magyarok történelmére és hagyományaira vonatkozó információkat is.

1/2011. számú oktatási törvény
46. cikk
(8) A nemzeti kisebbségi tannyelvű elemi, általános és középiskolai oktatásban Románia történelmét és földrajzát az illető nyelveken, a román tannyelvű osztályokban alkalmazottal azonos iskolai tanterv és tankönyv alapján kell tanítani azzal a kötelezettséggel, hogy a helyneveket és a román tulajdonneveket román nyelven is feltüntessék és megtanulják.
(10) A történelem tantárgy iskolai tantervének és tankönyveinek tükrözniük kell a romániai nemzeti kisebbségek történelmét és hagyományait.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 46
(8) În învățământul primar, gimnazial și liceal cu predare în limbile minorităților naționale, disciplinele Istoria și Geografia României se predau în aceste limbi, după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română, cu obligația transcrierii și a însușirii toponimiei și a numelor proprii românești și în limba română.
(10) În programele și manualele de istorie se vor reflecta istoria și tradițiile minorităților naționale din România.

30. A magyarok történelmét oktatják-e az iskolában?

A magyar tannyelvű általános iskolákban kötelező tantárgy *A magyar kisebbség történelme és hagyományai*. A tantervet a magyar nyelvet és kultúrát ismerő szakemberek dolgozzák ki, és az oktatási minisztérium hagyja jóvá.

1/2011. számú oktatási törvény
46. cikk
(9) A nemzeti kisebbségek nyelvén működő általános iskolai oktatás felső tagozatában anyanyelven oktatott tantárgyként be kell vezetni az illető nemzeti kisebbségek történelmét és hagyományait. Az említett tantárgy tantervét és tankönyveit az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium hagyja jóvá.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 46
(9) În învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale se introduce, ca disciplină de studiu, Istoria și tradițiile minorităților naționale respective, cu predare în limba maternă. Programele școlare și manualele la această disciplină sunt aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Tudta-e, hogy a magyar nyelvű földrajztankönyvekben a térképeken az elnevezések román nyelven szerepelnek? A törvény nem tiltja ugyan, hogy a magyar elnevezéseket is feltüntessék a térképekre, azonban a kis formátumú térképek nem teszik lehetővé a feliratok elhelyezését két nyelven. Jelenleg szerkesztés alatt áll a nyolcadik és tizenkettedik osztályos földrajzkönyvek kisegítő atlasza, amelyekben már a térképek magyar nyelven szerepelnek.

31. Hogyan tanítják a román nyelvet a magyar tannyelvű iskolákban?

A magyar tannyelvű iskolákban a közoktatás minden szintjén a román nyelvet és irodalmat sajátosan a magyar kisebbség számára kidolgozott tantervek és tankönyvek alapján oktatják, valamint a vizsgákat is a sajátos tanterv alapján dolgozzák ki.

1/2011. számú oktatási törvény
46. cikk
(2) A román nyelv és irodalom tantárgyat a közoktatás minden cikkében az illető nemzeti kisebbség számára külön kidolgozott tanterv és külön tankönyv alapján kell oktatni.
(4) A román nyelv és irodalom vizsgateszteket a sajátos tanterv alapján dolgozzák ki.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 46
(2) Disciplina Limba și literatura română se predă pe tot parcursul învățământului preuniversitar după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă.
(4) Testele la disciplina Limba și literatura română se elaborează pe baza programei speciale.

32. A zeneoktatás milyen tankönyvek szerint zajlik?

A magyar tannyelvű osztályokban a zenét olyan sajátos tantervek és módszertan alapján oktatják, amelyeket a magyar nyelvet és kultúrát ismerő szakemberek dolgoznak ki.

1/2011. számú oktatási törvény
46. cikk
(6) A közoktatásban az anyanyelv nyelvtanának és irodalmának, az illető nemzeti kisebbség történelmének és hagyományainak oktatása, valamint a zeneoktatás az illető nemzeti kisebbség nyelvét és kultúráját ismerő szakértők csoportja által kidolgozott, sajátos tantervek és módszertanok szerint történik, a törvény értelmében.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 46
(6) În învățământul preuniversitar, activitatea de predare și de educare la Limba și literatura maternă, la istoria și tradițiile minorităților naționale respective și la Educația muzicală se realizează pe baza programelor și a metodologiilor specifice elaborate de colective de experți cunoscători ai limbii și ai culturii minorității naționale respective și aprobate, potrivit legii.

33. Lehet-e használni magyarországi tankönyveket?

A magyar nyelvű tankönyveket az oktatási minisztérium biztosítja. A magyar nyelvű tankönyvek lehetnek eredetileg magyar nyelven írt könyvek, vagy pedig román nyelvű tankönyvek fordításai. Eredetileg magyar nyelven születnek a magyar nyelv és irodalom tankönyvek, valamint az ének–zene könyvek. A tankönyvek nagy részét azonban román nyelvből fordítják.
Az oktatási minisztérium külföldi tankönyvek használatát is jóváhagyhatja az alacsony példányszám miatt ki nem adott tankönyvek esetében.

1/2011. számú oktatási törvény
45. cikk
(13) Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium gondoskodik a nemzeti kisebbségekhez tartozó tanulóknak szánt tankönyvekről, amelyek lehetnek: a nemzeti kisebbségek nyelvén kidolgozott és román nyelvről lefordított tankönyvek, illetve az alacsony példányszám miatt ki nem adott tankönyvek esetében az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium által véleményezett import-tankönyvek.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 45
(13) Pentru elevii aparținând minorităților naționale, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului asigură manualele școlare, care pot fi: manuale elaborate în limba de predare a minorităților naționale și manuale traduse din limba română sau manuale de import, avizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pentru titlurile needitate din cauza tirajului redus.

34. Szakiskolában lehet-e magyarul tanulni?

Szakiskolákban is lehet magyar nyelven tanulni, ezekben az iskolákban a szaktantárgyakat is magyarul oktatják. A diákoknak azonban meg kell tanulniuk a román szakkifejezéseket is.

1/2011. számú oktatási törvény
46. cikk
(11) Az anyanyelvű középiskolai és posztliceális oktatásban, ahol a szaktantárgyakat, illetve a szakirányú felkészítő modulokat anyanyelven tanítják, a szakkifejezéseket kötelező módon román nyelven is el kell sajátítani.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 46
(11) În învățământul liceal și postliceal, în care predarea se face în limba maternă pentru disciplinele, respectiv modulele de pregătire de specialitate, se realizează însușirea terminologiei de specialitate și în limba română.

35. Az iskolai ügyvitel milyen nyelven folyik?

Az anyanyelvű oktatásban az iskolán belüli kommunikáció, valamint a szülőkkel való kommunikáció magyarul is folyhat. Az elemi osztályokban a minősítéseket magyarul is közölni kell a szülőkkel, szóban és írásban egyaránt.
Az oktatás nyelvétől függetlenül a tanulmányi okleveleket és iskolai iratokat (naplók, leckekönyvek, iskolai igazolások stb.) román nyelven állítják ki.

1/2011. számú oktatási törvény
10. cikk
(4) Az állami oktatási rendszer keretében az oktatási, kutatási, ifjúsági és sportminiszter rendeletében megnevezett hivatalos iskolai és egyetemi okiratokat kizárólag román nyelven kell elkészíteni. Az egyéb iskolai és egyetemi iratokat a tannyelven is meg lehet szerkeszteni.
45. cikk
(14) A nemzeti kisebbségek nyelvén való oktatásban a belső kommunikáció, valamint a tanulók és óvodások szüleivel való kapcsolattartás során a tannyelv is használható.
(15) A nemzeti kisebbségek nyelvén való elemi oktatás keretében a minősítéseket mind írásban, mind pedig szóban a tannyelven is közölni kell.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 10
(4) În sistemul național de învățământ, documentele școlare și universitare oficiale, nominalizate prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului, se întocmesc numai în limba română. Celelalte înscrisuri școlare și universitare pot fi redactate în limba de predare.
Art. 45
(14) În învățământul în limbile minorităților naționale, în comunicarea internă și în comunicarea cu părinții elevilor și ai preșcolarilor se poate folosi și limba de predare.
(15) În învățământul primar cu predare în limbile minorităților naționale, calificativele se comunică în scris și oral și în limba de predare.

36. Biztosítja-e a törvény a magyar tanárok képviseletét az iskolák vezetőségében?

Azokban az oktatási intézményekben, amelyekben magyar tannyelvű osztályok is működnek, a vezetőségi tanácsba magyar tagokat is kell választani. A képviselet a magyar osztályok számával arányos.
A vegyes tannyelvű iskolákban az igazgatók egyikének magyar nemzetiségűnek kell lennie. A kizárólag magyar tannyelvű iskolákban pedig az igazgatónak kell tudnia magyarul.

1/2011. számú oktatási törvény
8. cikk
(8) A nemzeti kisebbségek a törvénynek megfelelően az osztályok számával arányos képviseletre jogosultak az oktatási intézmények, a tanfelügyelőségek vagy az egyenértékű intézmények vezetőségi szerveiben, a szakmai követelmények betartásával.

(9) A nemzeti kisebbségek nyelvén is oktató iskolák esetében az igazgatók egyikének az illető kisebbséget képviselő pedagógusnak kell lennie, a szakmai követelmények betartásával.
97. cikk
(1) Az igazgató látja el az oktatási intézmény ügyvezetését. A teljes egészében nemzeti kisebbségek nyelvén működő oktatási intézmények esetében az igazgatónak ismernie kell az illető nyelvet. A nemzeti kisebbségek nyelvén szervezett tagozatokkal rendelkező oktatási intézmények esetében az igazgatók egyikének ismernie kell az illető nyelvet. Ilyen esetekben az igazgatót az illető nemzeti kisebbséget Románia Parlamentjében képviselő szervezet vagy, ha az illető kisebbség nem rendelkezik parlamenti képviselettel, a nemzeti kisebbségek parlamenti csoportjával való egyeztetést követően kell kinevezni.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 45
(8) Minoritățile naționale au dreptul la reprezentare proporțională cu numărul de clase în organele de conducere ale unităților de învățământ, ale inspectoratelor școlare sau ale instituțiilor echivalente, cu respectarea criteriilor de competență profesională, potrivit legii.
(9) În unitățile școlare cu predare și în limbile minorităților naționale, unul dintre directori va fi un cadru didactic din rândul minorităților respective, cu respectarea criteriilor de competență profesională.
Art. 97
(1) Directorul exercită conducerea executivă a unității de învățământ. În cazul unităților de învățământ cu predare integrală în limbile minorităților naționale, directorul are obligația cunoașterii limbii respective. În cazul unităților de învățământ cu secții de predare în limbile minorităților naționale, unul dintre directori are obligația cunoașterii limbii respective. În aceste cazuri, numirea directorului se face cu consultarea organizației care reprezintă minoritatea respectivă în Parlamentul României sau, dacă minoritatea nu are reprezentare parlamentară, cu consultarea Grupului parlamentar al minorităților naționale.

37. Kell-e a tanfelügyelőségeken magyar anyanyelvű tanfelügyelőket alkalmazni?

A tanfelügyelőségek vezetőségi tanácsába – a magyar osztályok számával arányos mértékben – magyar tagokat is kell választani. Azokban a megyékben, ahol magyar tannyelvű oktatás folyik, magyar tanfelügyelőket is kell alkalmazni.

1/2011. számú oktatási törvény
95. cikk
(4) A nemzeti kisebbségek nyelvén szervezett oktatást működtető megyék tanfelügyelőségeinek a keretében tanfelügyelőket kell kinevezni az ilyen típusú oktatásra is. Az illető tanfelügyelőket a nemzeti kisebbségek parlamenti csoportjával való egyeztetést követően, a jelen törvényben meghatározott eljárás szerint kell kinevezni.

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 95
(4) În structura inspectoratelor școlare din județele cu învățământ și în limbile minorităților naționale sunt cuprinși și inspectori școlari pentru acest tip de învățământ. Acești inspectori școlari sunt numiți respectând procedurile prezentei legi, cu consultarea grupului parlamentar al minorităților naționale.

38. Hogyan történik az iskolák elnevezése?

Az iskolák megnevezését az iskola vezetőségi tanácsa javasolja, majd a település helyi tanácsa hagyja jóvá.
A különböző településeken élő magyar lakosság számarányának megfelelően, a magyar történelem és kultúra neves személyiségeiről is nevezhetnek el iskolákat.
Magyarlakta településeken a helyi tanácsnak gondoskodnia kell az alárendeltségében működő oktatási intézmények nevének magyar nyelvű feliratozásáról.

Az Oktatási, Kutatási, Ifjúsági és Sportminisztérium 6564/2011. számú rendelete a közoktatási intézmények elnevezésének jóváhagyási eljárásáról

6. cikk
(3) Azokon a településeken, ahol nemzeti kisebbségek is élnek, a nemzeti kisebbségi szervezetek kérésének megfelelően, biztosítani kell az oktatási intézmények és azok alegységeinek – tulajdonnevek felhasználásával történő – elnevezését az adott nemzeti kisebbség számarányának megfelelően, illetve az 5. cikkben előírt eljárás tiszteletben tartásával. Az elnevezések tükrözni fogják az érintett kisebbség kulturális és történelmi hagyományait.

Ordinul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 6564/2011 privind aprobarea Procedurii de atribuire a denumirilor unităților de învățământ din sistemul național de învățământ preuniversitar
Art. 6
(3) În localitățile în care există și minorități naționale, se asigură, potrivit solicitărilor organizației minorităților naționale, atribuiri de denumiri - nume proprii pentru unitățile de învățământ și structurile subordonate acestora, în raport cu ponderea minorității respective și cu respectarea procedurii prevăzute la art. 5. Denumirile - nume proprii propuse se vor baza pe tradițiile culturale și istorice ale minorității în cauză.

39. Egyetemi tanulmányaimat folytathatom-e magyar nyelven?

A törvény az anyanyelvű oktatást minden szinten biztosítja, ideértve az egyetemi oktatást is. Magyarul lehet tanulni a többnyelvű és multikulturális felsőoktatási intézmények keretében szervezett magyar tagozatokon, vagy olyan felsőoktatási intézmények keretében, amelyek rendelkeznek anyanyelven működő karokkal/tagozatokkal/képzési programokkal.
Jelenleg a törvény három multikulturális egyetemet ismer el: a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemet, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemet és a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemet. Ezeken kívül azonban magyar nyelvű magán felsőoktatási intézményekben is van lehetőség a továbbtanulásra.
Az anyanyelvű oktatást az egyetemi oktatás minden szintjén biztosítják: alapképzésen, mesteri és doktori képzésen egyaránt.
A közoktatáshoz hasonlóan, a magyar egyetemi hallgatók után az egyetem nagyobb támogatásban részesül.

1/2011. számú oktatási törvény
135. cikk
(1) A nemzeti kisebbségek felsőfokú oktatása az alábbiak szerint valósul meg:
a) olyan felsőoktatási intézmények keretében, amelyek rendelkeznek anyanyelven működő karokkal/tagozatokkal/képzési programokkal;
b) többnyelvű és multikulturális felsőoktatási intézmények keretében; ilyen esetben külön tagozatokat/oktatási alegységeket kell létrehozni a nemzeti kisebbségek nyelvén;
c) a felsőoktatási intézmények keretében csoportok, tagozatok vagy oktatási alegységek hozhatók létre a nemzeti kisebbségek nyelvén.
(2) Az oktatási vonalakat a többnyelvű és multikulturális felsőoktatási intézményeken belül az intézetek szintjén szervezik. Az oktatási vonalak keretében dolgozó egyetemi oktatók a jelen törvény hatálybalépésétől számított hat hónapon belül, az

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 135
(1) Învățământul superior pentru minoritățile naționale se realizează:
a) în instituții de învățământ superior în cadrul cărora funcționează facultăți/linii/programe de studii cu predare în limba maternă;
b) în instituții de învățământ superior multiculturale și multilingve; în acest caz, se constituie secții/linii cu predare în limbile minorităților naționale;
c) în cadrul instituțiilor de învățământ superior pot fi organizate grupe, secții sau linii de predare în limbile minorităților naționale, în condițiile legii.

(2) Linia de studiu din cadrul universității multilingve și multiculturale se organizează în departamente. Cadrele universitare aparținând liniei de studiu adoptă și elaborează un regulament de funcționare propriu, care stabilește procedurile de

Tudta-e, hogy a Civil Elkötelezettség Mozgalom (CEMO) és a szülők kezdeményezésére a marosvásárhelyi önkormányzat megszavazta, hogy a marosvásárhelyi 2-es Sz. Általános Iskola felvegye Bernády György nevét? A határozatot bíróságon megtámadták, a bíróság azonban elutasította a keresetet, így nincs akadálya az iskolanév megváltoztatásának.

egyetemi chartával összhangban, saját működési szabályzatot dolgoznak ki és fogadnak el, amely tartalmazza a választási eljárásokat és az oktatási vonal szervezési struktúráinak egyéb sajátos aspektusait.
(3) Az oktatási tagozat a felsőoktatás azon formája, amely a nemzeti kisebbségek nyelvén folyik. A tagozatot intézményesíteni lehet akár az egyetem, akár egy adott kar szintjén a tagozat intézetén keresztül, melynek keretében tanulmányi programok és a hozzá tartozó szervezési struktúrák működnek. A tagozatok az oktatási tevékenységek szervezésében egyetemi autonómiát élveznek.
(4) A nemzeti kisebbségeknek szánt felsőoktatás keretében anyanyelven kell biztosítani egyrészt az anyanyelvű alapképzést az I. ciklusban, a magiszteri képzést a 2. ciklusban és a doktori képzést a 3. ciklusban, másrészt pedig a posztgraduális képzést.
(5) A valamely nemzeti kisebbség nyelvén tanuló egyetemi hallgatók esetében az adott oktatási intézmény alapfinanszírozását megnövelt szorzóval számolják ki.
161. cikk
Doktori tanulmányok a doktori programot szervező intézmény, a doktori programvezető és a doktorandus között létrejött tanulmányi szerződés szerint román nyelven, a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy a világnyelvek egyikén egyaránt végezhetők.

alegere și alte aspecte specifice structurilor organizatorice ale liniei de studiu respective în concordanță cu Carta universitară, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi.
(3) Secția de studiu este o formă de organizare a învățământului universitar într-o limbă a minorităților naționale, care poate fi instituționalizată, atât la nivelul universității, cât și în cadrul unei facultăți, prin departamentul secției, care are în componență programele de studiu și structurile organizatorice aferente. Secțiile beneficiază de autonomie universitară în organizarea activităților didactice.
(4) În învățământul universitar pentru minoritățile naționale, se asigură pregătirea în ciclul I de studii universitare - licență, în ciclul II de studii universitare - master și în ciclul III de studii universitare - doctorat, precum și în învățământul postuniversitar, în limba maternă.
(5) Finanțarea de bază se calculează după un coeficient mărit pentru studenții care urmează cursurile în limba unei minorități naționale.
Art. 161
Doctoratul se poate desfășura în limba română, în limba minorităților naționale sau într-o limbă de circulație internațională, conform contractului de studii doctorale încheiat între IOSUD, conducătorul de doctorat și studentul-doctorand.

40. Biztosítja-e a törvény a magyar oktatói közösség képviseletét az egyetemek vezetőségében?

A multikulturális egyetemeken legalább az egyik rektorhelyettest, illetve az egyetemek karain legalább az egyik dékánhelyettest a magyar tanárok javaslatára nevezik ki. Kivételt képez, ha a rektort, illetve a dékánt a magyar tagozat vagy a magyar oktatási vonal tanárai közül választották meg.

1/2011. számú oktatási törvény
207. cikk
(5) A karok szintjén a vezetői struktúrák és tisztségek meghatározása a következő eljárás szerint történik:
d) a többnyelvű és multikulturális felsőoktatási intézményekben legalább az egyik dékánhelyettest a nemzeti kisebbségi nyelven működő oktatási

Legea educației naționale nr. 1/2011
Art. 207
(5) La nivelul facultății, stabilirea structurilor și a funcțiilor de conducere se face după următoarea procedură:
d) în universitățile multilingve și multiculturale, cel puțin unul dintre prodecani se numește la propunerea cadrelor didactice aparținând minorității

vonalon vagy tagozaton oktató, és a nemzeti kisebbséghez tartozó tanárok javaslatára nevezik ki a 135. cikk (2) bekezdésének megfelelően, az oktatási vonal szabályzata szerint. Kivételt képez, ha a dékán az adott nemzeti kisebbségi nyelven működő tagozatról vagy oktatási vonalról származik. A tagozat vagy oktatási vonal tanárainak legkevesebb 3 jelöltet kell állítaniuk.

211. cikk

(2) Az oktatási, kutatási, ifjúsági és sportminiszter által tisztségében megerősített rektor az egyetemi szenátussal való egyeztetés alapján nevezi ki a rektorhelyetteseket. A többnyelvű és multikulturális felsőoktatási intézményekben a rektor legalább az egyik rektorhelyettest a nemzeti kisebbségi nyelven működő oktatási vonalon vagy tagozaton oktató, és a nemzeti kisebbséghez tartozó tanárok javaslatára nevezi ki. Kivételt képez, ha a rektor az adott nemzeti kisebbségi nyelven működő tagozatról vagy oktatási vonalról származik. A tagozat vagy oktatási vonal tanárainak legkevesebb 3 jelöltet kell javasolniuk.

naționale din departamentul secției sau liniei de predare într-o limbă a minorităților naționale, potrivit regulamentului liniei de studiu conform art. 135 alin. (2), cu excepția cazului în care decanul provine de la secția sau linia de studiu cu predare în limba minorității naționale respective. Cadrele didactice aparținând secției sau liniei de predare trebuie să propună cel puțin 3 candidați.

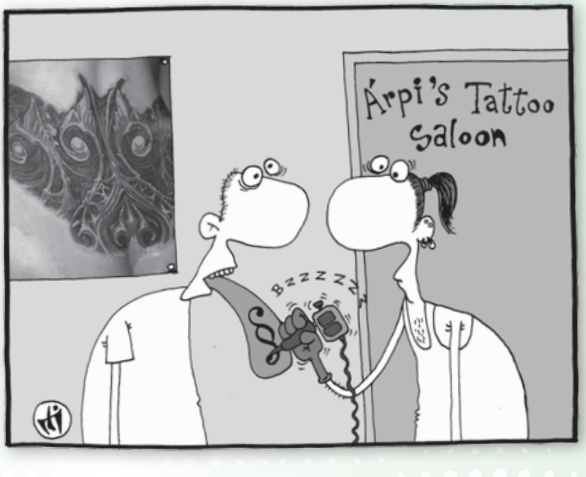
Art. 211

(2) Rectorul confirmat de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului, pe baza consultării senatului universitar, își numește prorectorii. În universitățile multilingve și multiculturale cel puțin unul dintre prorectori este numit de către rector la propunerea cadrelor didactice aparținând minorităților naționale din departamentul secției sau liniei de predare într-o limbă a minorităților naționale, cu excepția cazului în care rectorul provine de la secția sau linia de studiu cu predare în limba minorității naționale respective. Cadrele didactice aparținând secției sau liniei de predare trebuie să propună cel puțin 3 candidați.

Igazságszolgáltatás és rendfenntartás

41. Lehet-e magyarul beszélni a bírósági tárgyalásokon?

A törvény lehetőséget teremt arra, hogy a felek magyarul is felszólaljanak a bírósági tárgyalásokon, és ilyen esetekben a bíróságnak ingyenes tolmácsot vagy fordítót kell biztosítania. Magyarlakta településeken az is előfordul, hogy a felek és a bíró közös megegyezés alapján magyar nyelven értekeznek egymással. Ebben az esetben a felek közötti vitákról hangfelvétel készül, amelyet román nyelvre fordítva foglalnak jegyzőkönyvbe. Ha a fordítással szemben az érde-

keltek valamelyike kifogást emelne, a bíróságnak azt a per vizsgálati részének lezárulásig orvosolnia kell.
A kéréseket és az eljárási iratokat (idézések, tanúvallomások, bírósági végzések stb.) minden esetben román nyelven szerkesztik meg.

304/2004. számú törvény a bírósági szervezésről

14. cikk
(1) Az igazságszolgáltatási eljárás román nyelven folyik.
(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó román állampolgároknak, a jelen törvény feltételei között, joguk van anyanyelvüket használni a bírói hatóságok előtt.
(3) Abban az esetben, ha egy vagy több fél kéri, hogy anyanyelvét használhassa, a bíróságnak ingyenesen hiteles fordítót vagy tolmácsot kell biztosítania számukra.
(4) Amennyiben az összes fél kéri, hogy az anyanyelvét használhassa, vagy beleegyezik ebbe, a bírói hatóságoknak biztosítaniuk kell e jog gyakorlását, valamint a megfelelő igazságszolgáltatást az ellentmondásosság, szóbeliség és nyilvánosság elvének betartásával.
(5) A kérelmeket és periratokat kizárólag román nyelven lehet megszerkeszteni.
(6) A felek által anyanyelven folytatott vitákat rögzítik, és román nyelven jegyzik fel. Az érdekeltek által a fordításra és ezek feljegyzésére vonatkozó ellenvetéseket a bírói hatóságok oldják meg az illető üggyel kapcsolatos viták lezárásáig, és erről megjegyzést tesznek az ülés határozatában.

Legea nr. 304 din 28 iunie 2004 privind organizarea judiciară
Art. 14
(1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.
(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, în condițiile prezentei legi.
(3) În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat.
(4) În situația în care toate părțile solicită sau sunt de acord să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure exercitarea acestui drept, precum și buna administrare a justiției, cu respectarea principiilor contradictorialității, oralității și publicității.
(5) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.
(6) Dezbaterile purtate de părți în limba maternă se înregistrează, consemnându-se în limba română. Obiecțiunile formulate de cei interesați cu privire la traduceri și consemnarea acestora se rezolvă de instanța de judecată până la încheierea dezbaterilor din acel dosar, consemnându-se în încheierea de ședință.

42. Milyen feltételek mellett lehet bíróként, ügyészként magyar közösségben dolgozni?

A bíróknak és ügyészeknek képességi vizsgát kell tenniük. A sikeres vizsgázók az elért eredmények sorrendjében választhatnak a meghirdetett állások közül.
Azoknak a bíróságoknak és ügyészségeknek a körzetében, ahol a lakosok legalább 50 százaléka egy bizonyos nemzeti kisebbséghez tartozik, egyenlő eredmény esetén azoknak a jelölteknek van elsőbbségük, akik ismerik az illető kisebbség nyelvét.

303/2004. számú törvény a bírók és ügyészek jogállásáról
30. cikk
(2) A képességi vizsgát sikeresen letevő pályázók jogosultak osztályzatuk sorrendjében állást választani, az állások Románia Hivatalos Közlönye III. részében történő meghirdetésétől számított 15 szabad napos határidőn belül.
(6) Azon bíróságok és ügyészségek körzetében, ahol a lakosok legalább 50 százaléka valamely nemzeti kisebbséghez tartozik, egyenlő osztályzat esetén azok a jelöltek élveznek elsőbbséget, akik ismerik az illető kisebbség nyelvét.

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor şi procurorilor
Art. 30
(2) Candidaţii declaraţi admişi la examenul de capacitate au dreptul, în ordinea mediilor, să-şi aleagă posturile, în termen de 15 zile libere de la publicarea acestora în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a.
(6) În circumscripţiile instanţelor şi parchetelor unde o minoritate naţională are o pondere de cel puţin 50% din numărul locuitorilor, la medii egale, au prioritate candidaţii cunoscători ai limbii acelei minorităţi.

43. Beszélhetek-e magyarul a rendőrökkel?

Annak érdekében, hogy a magyarlakta települések lakói anyanyelvükön is beszélhessenek a rendőrökkel, ezekben a helységekben magyarul beszélő rendőröket is kötelező alkalmazni.
A Belügyminisztérium alárendeltségében működő rendőrképző intézményekben (például a bukaresti Alexandru Ioan Cuza Rendőrakadémián és a kolozsvári Septimiu Mureşan Rendőrképző Iskolában) külön helyeket hirdetnek meg a magyar nemzetiségű jelentkezők számára. Több településen, pl. Sepsiszentgyörgyön és Nagyváradon magyar nyelvtanfolyamokat is szerveznek a román nemzetiségű rendőrök számára.

360/2002. számú törvény a rendőrök jogállásáról
79. cikk
Azon területi közigazgatási egységekben, ahol a valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személyek számaránya meghaladja az összlakosság 20%-át, az illető nyelvet ismerő rendőröket is alkalmazni kell.

Legea nr. 360/2002 privind Statutul poliţistului
Art. 79
În unităţile administrativ-teritoriale în care persoanele aparţinând unor minorităţi naţionale deţin o pondere de peste 20% vor fi angajaţi şi poliţişti care cunosc şi limba respectivă.

44. Beszélhetek-e magyarul a közjegyzőnél?

Amennyiben a közjegyző vagy a közjegyzői iroda valamely alkalmazottja ismeri a magyar nyelvet, a román nyelvű iratok tartalmát magyarul is ismertethetik Önnel. Az ügyfél – saját költségén – hivatalos tolmácsot is igénybe vehet. A közjegyzői okiratokat azonban minden esetben román nyelven kell megszerkeszteni.

36/1995. számú törvény a közjegyzőkről és a közjegyzői tevékenységről
48. cikk
(1) A felek által igényelt okiratokat és bármely közjegyzői eljárást igénylő okiratot román nyelven kell kiállítani.
(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgároknak vagy a román nyelvet nem beszélő, illetve nem értő személyeknek lehetőségük van tolmács útján tudomást szerezni az okirat tartalmáról. A közjegyzőn kívül a tolmács feladatkörét betöltheti a közjegyzői irodának az alkalmazottja is, aki ismeri az illető személy anyanyelvét, valamint a hiteles fordítók is.
(3) A felek által szerkesztett és a közjegyzői műveletek lebonyolítására bemutatott iratoknak román nyelvűeknek kell lenniük.
(4) A felek indokolt kérésére a közjegyző a felek által a romántól eltérő nyelven megszerkesztett iratokkal kapcsolatban csakis akkor járhat el, ha ismeri azt a nyelvet, amelyen az iratok készültek, vagy ha tolmács útján tudomást szerzett ezek tartalmáról; ez esetben az iratok román nyelvre lefordított és a fordító által aláírt példányát az iratcsomóhoz kell csatolni.

Az Igazságügyi Minisztérium 710/C/1995. számú rendelete a közjegyzőkről és a közjegyzői tevékenységről szóló 36/1995. számú törvény végrehajtási szabályzatának jóváhagyásáról
100. cikk
(1) A közjegyzőnek jogában áll fordításokat végezni a jelen szabályzat 38. cikkének (2) bekezdésében előírt feltételek betartásával (*hiteles fordítóként* – szerk. megj.).
(2) Az igazságügyi miniszter felhatalmazhatja a közjegyzőt, hogy fordításokat végezzen, ha ismer egy másik nyelvet, és az a nyelv az anyanyelve.

Legea notarilor publici și a activității Notariale nr. 36/1995
Art. 48
(1) Actele solicitate de părți și orice acte de procedură notarială se întocmesc în limba română.

(2) Cetățenilor aparținând minorităților naționale sau persoanelor care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română li se acordă posibilitatea de a lua cunoștință de cuprinsul actului printr-un interpret. Funcția de interpret poate fi îndeplinită, în afară de notarul public, și de un angajat din cadrul biroului notarial, care cunoaște limba acelei persoane, precum și de traducătorii autorizați.
(3) Actele redactate de părți și prezentate pentru efectuarea operațiunilor notariale vor fi în limba română.
(4) La cererea justificată a părților, notarul public poate îndeplini acte în legătură cu înscrisurile întocmite de părți într-o altă limbă decât cea română, numai dacă notarul instrumentator cunoaște limba în care sunt întocmite actele sau după ce a luat cunoștință de cuprinsul acestora prin interpret, caz în care un exemplar tradus în limba română și semnat de cel ce a efectuat traducerea va fi atașat la dosar.

Ordinul Ministerului Justiției nr. 710/C/1995 pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a Legii notarilor publici și a activității notariale, nr. 36/1995
Art. 100
(1) Notarul public este autorizat să efectueze traduceri cu respectarea condițiilor arătate la art. 38 alin. (2) din prezentul regulament.

(2) Ministrul justiției poate autoriza pe notarul public să efectueze traduceri, dacă cunoaște o limbă străină, iar aceasta este limba sa maternă.

45. Hozzáférhetek-e a jogszabályokhoz magyar nyelven?

A román nyelvű Hivatalos Közlönyben megjelent jogszabályok egy részét magyar nyelvre is lefordítják. Jogi érvénye azonban csak a román nyelvű szövegnek van.
A magyar és a román Hivatalos Közlöny egyaránt hozzáférhető előfizetés alapján.
A jogszabályok fordításával kapcsolatos költségeket a Képviselőház állja.

202/1998. számú törvény Románia Hivatalos Közlönyének szervezetéről
21. cikk
Románia Hivatalos Közlönyének I. része magyar nyelvű fordításban is megjelenik. A kiadvány I. része magyar nyelvű változatának kiadási költségeit a Képviselőház viseli.

Legea nr. 202/1998 privind organizarea Monitorului Oficial al României
Art. 21
Monitorul Oficial al României, Partea I, se editează, în traducere, și în limba maghiară. Pentru Partea I în limba maghiară, cheltuielile de publicare se suportă de către Camera Deputaților.

Kulturális élet és tömegtájékoztatás

46. Szervezhetők-e kulturális események magyar nyelven?

A magyar érdekeltségű szervezetek (egyesületek, alapítványok, egyházak stb.) korlátozás nélkül szervezhetnek magyar nyelvű kulturális rendezvényeket, és ezeket magyar nyelven is lebonyolíthatják. Az állam is támogatja a különböző kisebbségi kulturális rendezvényeket. A Művelődési Minisztérium célkitűzésként fogalmazza meg a nemzeti kisebbségek kultúrájának megőrzésére és védelmére irányuló tevékenységek támogatását, továbbá az állami költségvetésből évente különítenek el egy keretet a nemzeti kisebbségek szervezetei számára, amely pénzösszegek kulturális rendezvények megszervezésére is fordíthatók.

90/2010. számú kormányhatározat a Művelődési és Örökségvédelmi Minisztérium szervezetéről és működéséről
4. cikk
Tevékenysége során a Művelődési és Örökségvédelmi Minisztérium az alábbi általános célkitűzések megvalósítására törekszik:
l) támogatja a közösségek részvételét a kisebbségek kultúrájának megismerésében és védelmében, illetve a multikulturalizmus elősegítésében.

Hotărârea Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național
Art. 4
În activitatea sa, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național urmărește îndeplinirea următoarelor obiective generale:
l) susținerea participării comunităților la dezvoltarea cunoașterii, promovarea multiculturalismului și protejarea culturii minorităților.

47. Műemlékekre helyezhetünk-e magyar feliratot?

A törvény előírja, hogy a műemléképületeken a feliratokat három nyelven (románul, angolul és franciául) kell feltüntetni.
Amennyiben az önkormányzat úgy dönt, a műemlékek feliratozása magyar nyelvű is lehet. Az emléktábla szövegét minden esetben az illetékes műemlékvédelmi hivatalnak is jóvá kell hagynia.

48. Milyen nyelven folyhatnak a közéleti megmozdulások (tüntetés, megemlékezés stb.)?

A gyülekezés szabadságát az alkotmány biztosítja. Szabadon lehet szervezni bármilyen békés megmozdulást, tüntetést. A megmozdulások kizárólag magyar nyelven is folyhatnak, erre nézve nincs korlátozás.

A köztereken szervezett eseményeket három nappal korábban be kell jelenteni a polgármesteri hivatalnál.

Tudta-e, hogy

azok között, akik a 2011-es népszámláláson magukat magyarnak vallották, minden 14. ember roma (legalábbis a környezete őt ehhez az etnikumhoz sorolja)? A székelyföldi magyar cigányok túlnyomó többsége és a partiumi magyar cigányok jelentős része az utóbbi népszámlálásokon sorozatosan kifejezte a magyar közösséghez való tartozását és ebbéli igényét.

România Alkotmánya
39. cikk
A gyülekezés szabadsága
A nagygyűlések, a tüntetések, a felvonulások vagy bármely más gyülekezések szabadok és csakis békésen, bármilyen fegyver nélkül szervezhetők meg és bonyolíthatók le.

Constituția României
Art. 39
Libertatea întrunirilor
Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.

49. Lehet-e magyarul misézni, istentiszteletet tartani?

A misék, istentiszteletek nyelvéről az egyházak saját egyházi törvényeik alapján döntenek. A magyar történelmi egyházak magyar nyelvű miséket vagy istentiszteleteket tartanak. Gondok csak a moldvai csángók esetében merülnek fel. Esetükben a misék hivatalos nyelve a román nyelv, annak ellenére, hogy a csángó közösség számos alkalommal kérvényezte a katolikus egyháztól a magyar misék jóváhagyását.
Az egyházi szertartásokon kívül az egyházak szabadon megválaszthatják belső ügyvitelük nyelvét is. A református és az evangélikus egyházban például a hivatalos nyelv a magyar.
A pénzügyi nyilvántartást azonban román nyelven is kell vezetni, az állammal való hivatalos kapcsolattartás pedig román nyelven zajlik.

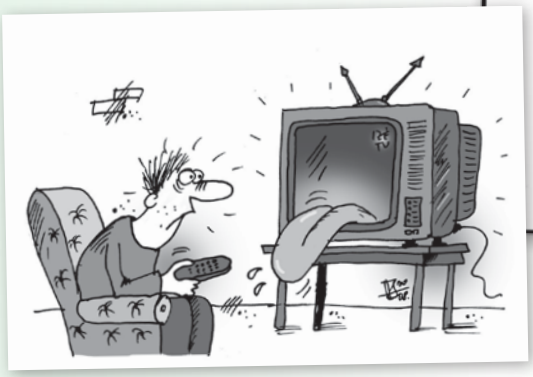
489/2006. számú törvény a vallásszabadságról és az egyházak általános rendjéről
16. cikk
(1) Tevékenységük lebonyolítása során az elismert egyházak bármely, általuk megfelelőnek vélt nyelvet használhatják. A pénzügyi-könyvviteli nyilvántartást román nyelven is szükséges vezetni.
(2) Az állam hatóságaival fennálló hivatalos kapcsolataikban az elismert egyházak a román nyelvet használják.

Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor
Art. 16
(1) Cultele recunoscute pot folosi, în desfășurarea activităților lor, orice limbă consideră de cuviință. Evidența financiar-contabilă se va ține și în limba română.
(2) În relațiile oficiale cu autoritățile statului, cultele recunoscute folosesc limba română.

50. Ki lehet-e adni magyar nyelvű kiadványokat?

A könyvek, sajtótermékek, folyóiratok stb. bármilyen nyelven kiadhatók. A közérdekű szövegekkel ellentétben ezek a kiadványok lehetnek teljes egészében magyar nyelvűek.

51. Lehet-e magyar nyelvű televízió- és rádióadásokat sugározni?

Magyar nyelvű magán televízió- és rádiócsatornák korlátozás nélkül létrehozhatók a megfelelő engedélyezési eljárás betartásával.
Emellett, az állami tulajdonban lévő Román Rádiótársaságnak és a Román Televíziótársaságnak is van magyar nyelvű adása, amelynek keretében tájékoztató, művelődési és szórakoztató műsorokat közvetítenek.
A törvény előírja, hogy a közszolgálati televízióban közvetített kisebbségi nyelvű műsorokat szükséges román nyelven feliratozni. Kivételt képeznek az élőben közvetített televíziós műsorok, valamint a helyi és regionális tévék vallási, néprajzi és szórakoztató műsorai.

Tudta-e, hogy a múlt rendszerben és az 1990-es években a magyar családokban az országos átlaghoz képest kevesebb gyermek született? Ez a különbség azonban mára nagymértékben kiegyenlítődött, ami a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők román társaiknál nagyobb arányú gyermekvállalásának is köszönhető.

A közszolgálati televízió- és rádióadóknak műsoridejük legalább 30%-ában hazai alkotásokat kell sugározniuk, ideértve a nemzeti kisebbségekre vonatkozó alkotásokat is.
Nem utolsó sorban, magyarlakta településeken a kábeltelevízió-társaságoknak szabadon fogható magyar nyelvű csatornákat is fel kell venniük kínálatukba (pl. Duna Tv, m1 stb.).

41/1994. számú törvény a Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság szervezetéről és működéséről
7. cikk
(3) A sugárzott európai alkotások legalább 30 százalékát román alkotásoknak kell képezniük, beleértve a nemzeti kisebbségek specifikus alkotásait is.
15. cikk
A Román Rádiótársaság és a Román Televíziótársaság megkülönböztetett tevékenységi tárgya, saját tevékenységi körüknek megfelelően, a következő:
a) tájékoztató, kulturális, nevelési és szórakoztató rádió- vagy televízióműsorok készítése román nyelven, a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy más nyelveken.

500/2004. számú törvény a román nyelv használatáról hivatalos helyeken, a közönségkapcsolatban és közintézményekben
3. cikk
A román televízióadók által közvetített idegen nyelvű műsorokat vagy a külföldi csatornák által román audiovizuális licensz alatt sugárzott műsorait feliratozni kell román nyelven; sürgősségi esetekben szimultán fordítást kell alkalmazni.

5. cikk
E törvény tárgyát nem képezik:
e) a nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott rádióadók műsorai;
f) a nemzeti kisebbségek nyelvén közvetített élő televíziós műsorok;
g) a helyi vagy regionális tévéadók által a nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott néprajzi, vallásos és szórakoztató műsorok.

504/2002. számú médiatörvény
82. cikk
(4) Olyan helységekben, ahol valamely nemzeti kisebbség meghaladja az összlakosság 20%-át, a terjesztők biztosítani fogják az adott nemzeti kisebbségek nyelvén sugárzott, szabadon fogható műsorok közvetítését is.

Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Romane de Radiodifuziune și Societății Romane de Televiziune
Art. 7
(3) Din creația europeană difuzată cel puțin 30% va fi creație românească, inclusiv creații specifice minorităților naționale.

Art. 15
Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune au, fiecare după profilul sau, ca obiect de activitate:
a) realizarea programelor de radiodifuziune sau de televiziune în limba română, în limbile minorităților naționale sau în alte limbi, cu scop informativ, cultural, educativ și de divertisment.

Legea nr. 500/2004 privind folosirea limbii române în locuri, relații și instituții publice

Art. 3
Emisiunile de televiziune transmise în limbi străine de posturile românești sau emisiunile posturilor străine transmise sub licență audiovizuală românească trebuie să fie subtitrate în limba română; în situații de urgență se va recurge la traducerea simultană.
Art. 5
Nu fac obiectul prezentei legi:
e) emisiunile de radiodifuziune transmise în limbile minorităților naționale;
f) emisiunile de televiziune transmise, în direct, în limbile minorităților naționale;
g) emisiunile având caracter religios, etnografic și de divertisment ale posturilor locale și regionale de televiziune în limbile minorităților naționale.

Legea audiovizualului nr. 504/2002
Art. 82
(4) În localitățile în care o minoritate națională reprezintă o pondere mai mare de 20% distribuitorii vor asigura și servicii de transmitere a programelor care sunt libere la retransmisie, în limba minorității respective.

52. Lehet-e magyar nyelvű filmeket nyilvánosan vetíteni?

A mozikban és a nyilvános rendezvényeken magyar nyelvű filmeket csak román feliratozással vagy szinkronnal lehet vetíteni. Ennek az előírásnak a megszegését 5000-től 25 000 lejig terjedő bírsággal büntethetik.

A Művelődési és Vallásügyi Minisztérium 2379/2006. számú rendelete a mozgóképről szóló 39/2005. számú kormányrendeletre vonatkozó, a 328/2006. számú törvénnyel módosításokkal és kiegészítésekkel jóváhagyott végrehajtási utasítások jóváhagyásáról
Melléklet
43. cikk
(4) Az (1). bekezdés a)-e) pontjaiban felsorolt kategóriákba tartozó filmeket* – a filmek adathordozójától függetlenül – nyilvános vetítés, forgalmazás vagy kölcsönzés formájában a nézőközönség számára kizárólag akkor lehet bemutatni, ha a felhasználásra szánt filmek összes példánya esetében betartják a kötelezően előírt román nyelvű feliratozást vagy szinkronizálást, a felhasználás módjától függetlenül.
** korhatár nélkül bárki által megtekinthető, 12 éven aluliak számára kizárólag szülői beleegyezéssel megtekinthető, 15 éven aluliak számára nem ajánlott, kiskorúak számára nem ajánlott filmek, azok a filmek, amelyeket kiskorúak számára és nyilvános vetítés céljával tilos bemutatni, azok a filmek, amelyeket tilos bemutatni.* – szerk. megj.

39/2005. számú kormányrendelet a mozgóképről
68. cikk
Szabálysértésnek minősül, és 5000 lejtől (RON) 25 000 lejig (RON) terjedő bírsággal büntetendő a jelen rendelet alábbiakra vonatkozó rendelkezéseinek megsértése:
e) román nyelvre le nem fordított vagy nem szinkronizált filmek vagy videogramok értékesítése nyilvános vetítés, forgalmazás és/vagy bérbe adás formájában.

Ordinul Ministerului Culturii și Cultelor nr. 2379/2006 privind aprobarea Normelor metodologice pentru aplicarea Ordonanței Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 328/2006
Anexă
Art. 43
(4) Filmele clasificate în categoriile menționate la alin. (1) lit. a)-e) pot fi comunicate către public, prin proiecție publică, comercializare sau închiriere, indiferent de suport, numai cu respectarea condiției obligatorii de subtitrare sau, după caz, de dublaj în limba română a tuturor copiilor destinate exploatării, indiferent de modalitatea acesteia.

Ordonanța Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia
Art. 68
Constituie contravenție și se sancționează cu amenda de la 5.000 lei (RON) la 25.000 lei (RON) nerespectarea dispozițiilor prezentei ordonanțe privind:
e) exploatarea, prin proiecție publică, comercializare și/sau închiriere de filme cinematografice ori videograme netraduse sau nedublate în limba română.

53. Lehet-e magyar nyelvű filmeket gyártani?

A filmek nyelvét a filmgyártók szabadon választják meg.
A román filmipar fellendítése érdekében az állam pályázati rendszert működtet a román nyelvű, eredeti filmalkotások támogatására. Román nyelvű, eredeti filmalkotásnak számítanak a nemzeti kisebbségek nyelvén készített filmek is, amennyiben ezek az adott kisebbség hagyományairól és kultúrájáról szólnak.

39/2005. számú kormányrendelet a mozgóképről
2. cikk
A filmgyártással kapcsolatos tevékenységek szabályozásának a célkitűzései elsősorban a következők:
c) a nemzeti kulturális identitásnak és a romániai nemzeti kisebbségek identitásának érvényre juttatása mozifilmek előállításával és ezeknek a nemzetközi értékek körforgásába való bevezetésével.
2. Melléklet
3. román nyelven gyártott eredeti film – a film, amely teljesíti az alábbi feltételek valamelyikét:
[...] - az eredeti változat valamely Romániában élő kisebbség nyelvén készült, ha a film tárgya az illető kisebbség hagyományairól és kultúrájáról szól.

Ordonanța Guvernului nr. 39/2005 privind cinematografia
Art. 2
Reglementarea activităților din domeniul cinematografiei are, în principal, următoarele obiective:
c) afirmarea identității culturale naționale și a minorităților naționale din România prin realizarea filmelor cinematografice și promovarea acestora în circuitul mondial de valori.
Anexa 2
3. filmul original produs în limba română - filmul care îndeplinește una dintre condițiile:
[...] - versiunea originală a fost realizată în limba unei minorități care trăiește în România, dacă subiectul se referă la tradițiile și cultura respectivei minorități.

Egészségügy és szociális ügyek

54. Kórházban, szociális intézményekben kérhetem-e a magyar nyelvű tájékoztatást?

A románul nem értő betegnek jogában áll, hogy anyanyelvén tájékoztassák az egészségügyi kivizsgálás eredményeiről, a diagnózisról, a kezelési utasításokról stb. A tájékoztatásnak tiszteletteljes nyelvezetben és a szakterminológia leszűkítésével kell megtörténnie.
Továbbá a felnőtt korú, fogyatékossággal élő személyeket gondozó otthonok, nappali központok és védett lakóotthonok esetenként magyar nyelven is tájékoztatják az érdeklődőket saját tevékenységükről, az általuk nyújtott szolgáltatásokról, a lakhatási körülményekről, a férőhelyek számáról stb.

A jogszabályok azonban nem teszik kötelezővé az egészségügyi és szociális intézményekben a magyarul beszélő személyzet (orvosok, asszisztensek stb.) alkalmazását. Így a gyakorlatban az anyanyelvű tájékoztatás csak abban az esetben valósul meg, ha az illető egészségügyi intézményben dolgoznak magyarul beszélő szakemberek is.

46/2003. számú törvény a betegek jogairól
8. cikk
Az információkat tiszteletteljes és világos nyelvezettel kell a beteggel közölni, minimális szakterminológia használatával; amennyiben a beteg nem ismeri a román nyelvet, az információkat anyanyelvén vagy az általa ismert nyelven kell vele közölni, vagy esetenként más kommunikációs eszközt kell keresni.

A Fogyatékossággal Élők Országos Hatóságának 559/2008. számú rendelete a felnőtt korú, fogyatékossággal élő személyek számára létrehozott bentlakásos központok, nappali központok és védett lakóotthonok sajátos minőségi szabványainak jóváhagyásáról
1. Melléklet / 2. Melléklet / 3. Melléklet
1.2. A bentlakásos központ (*valamint a nappali központ és a védett lakóotthon* – szerk. megj.) a románul vagy esetenként valamely nemzeti kisebbség nyelvén megszerkesztett útmutatót használja információs anyagként, melynek naprakész információkat kell tartalmaznia a központ célkitűzéseiről, az általa nyújtott szolgáltatásokról, az anyagi forrásokról, a felszerelésekről, a költségekről, a lakhatási körülményekről, a személyzet képesítéséről, a férőhelyek számáról és a panasztételi eljárás rendjéről.

Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003
Art. 8
Informațiile se aduc la cunoștința pacientului într-un limbaj respectuos, clar, cu minimalizarea terminologiei de specialitate; în cazul în care pacientul nu cunoaște limba română, informațiile i se aduc la cunoștință în limba maternă ori în limba pe care o cunoaște sau, după caz, se va căuta o altă formă de comunicare.

Ordinul Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap nr. 559/2008 privind aprobarea Standardelor specifice de calitate pentru centrele rezidențiale, centrele de zi și locuințele protejate pentru persoane adulte cu handicap

Anexa 1 / Anexa 2 / Anexa 3
1.2. Centrul rezidențial utilizează ghidul beneficiarului ca material informativ, redactat în limba română sau, după caz, în limbile minorităților naționale, care include informații actualizate despre obiectivele, serviciile, resursele, facilitățile, costurile, condițiile de locuit, calificarea personalului, numărul de locuri și procedura de efectuare a reclamațiilor.

55. A segélyhívó számon kérhetek-e magyarul segítséget?

Ha riasztani kell a mentőket, a rendőrséget, a csendőrséget vagy a tűzoltóságot, az 112-es egységes segélyhívó számot kell tárcsázni. Ezen a segélyhívó számon az ország területén bárhol kérhet segítséget magyar nyelven is. Amennyiben nincs magyarul beszélő ügyeletes, a magyar nyelvű hívásokat egy olyan központhoz irányítják, ahol magyar nyelven is segítséget tudnak nyújtani.

34/2008. számú sürgősségi kormányrendelet az egységes országos segélyhívó rendszer szervezetéről és működéséről
10. cikk
A 8. cikk a) pontjában előírt struktúra (*megosztott integrált struktúra* – szerk. megj.) keretében, az egységes segélyhívó központok fő feladatai a következők:
f) fogadják a segélyhívásokat az illető területi közigazgatási egység nemzeti kisebbségeinek nyelvén és legkevesebb egy világnyelven is.
12. cikk
A 8. cikk b) pontjában előírt struktúra (*központosított integrált struktúra* – szerk. megj.) keretében, az egységes segélyhívó központok fő feladatai a következők:
g) fogadják a segélyhívásokat az illető területi közigazgatási egység nemzeti kisebbségeinek nyelvén és legkevesebb egy világnyelven is.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență
Art. 10
În cadrul structurii prevăzute la art. 8 lit. a), centrele unice pentru apeluri de urgență au următoarele atribuții principale:

f) recepționează apelurile de urgență și în limbile minorităților naționale din unitatea administrativ-teritorială, precum și în cel puțin o limbă de circulație internațională.
Art. 12
În cadrul structurii prevăzute la art. 8 lit. b), dispeceratele integrate de urgență au următoarele atribuții principale:
g) recepționează apelurile de urgență și în limbile minorităților naționale din unitatea administrativ-teritorială, precum și în cel puțin o limbă de circulație internațională.

Tudta-e, hogy Románia és Magyarország együttműködési megállapodást írt alá, amely a román–magyar határ mentén lehetővé teszi a 112-es egységes sürgősségi hívószámhoz befutó segélykérések összehangolását? Ez a közös rendszer arra szolgál, hogy a határmenti vidékeken egy-egy balesethez a szomszédos államból érkezzenek mentők vagy tűzoltók, ha földrajzilag közelebb vannak a segélykérőhöz.

56. Egy állásinterjún visszautasíthatnak-e, vagy munkahelyemről elbocsáthatnak-e nemzetiségi hovatartozásom miatt?

Diszkriminációnak számít, ha a munkáltató az álláshirdetésben feltételként fogalmazza meg a jelentkezők nemzetiségi hovatartozását, vagy ha egy jelentkezőt pusztán nemzetiségi hovatartozása miatt nem alkalmaznak.
Továbbá diszkriminációnak minősül az is, ha a munkaköri feladatok és a fizetés megállapítása, a szakmai továbbképzésekben való részvétel és az előléptetések, a fegyelmi intézkedések alkalmazása, valamint az elbocsátások a munkavállalók nemzetiségének figyelembe vételével történik. Mindezek kihágásnak minősülnek, és 400 lejtől 4000 lejig terjedő pénzbírsággal büntethetők.
Nem számít diszkriminációnak viszont, ha egy állás betöltéséhez feltételként szabják meg valamely nyelv ismeretét, amennyiben a munkaköri leírás azt megköveteli.

137/2000. számú kormányendelet a megkülönböztetés valamennyi formájának megelőzéséről és büntetéséről

5. cikk

Jelen rendelet értelmében kihágást képez, ha valamely fajhoz, nemzetiséghez, etnikumhoz, vallásfelekezethez [...] tartozástól függővé teszik bármely személy valamely gazdasági tevékenységben való részvételét, illetve a szakma szabad megválasztását vagy gyakorlását.

6. cikk

Jelen rendelet értelmében kihágást képez, ha bármely személyt valamely fajhoz, nemzetiséghez, etnikumhoz, vallásfelekezethez tartozása [...] – a törvényben előírt esetek kivételével – hátrányos megkülönböztetésnek vetnek alá valamely munka- vagy társadalombiztosítási viszonyban, a következők tekintetében:

Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

Art. 5

Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea participării la o activitate economică a unei persoane ori a alegerii sau exercitării libere a unei profesii de apartenența sa la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie [...].

Art. 6

Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, discriminarea unei persoane pentru motivul că aparține unei anumite rase, naționalități, etnii, religii [...] într-un raport de muncă și protecție socială, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, manifestată în următoarele domenii:

a) a munkaviszony megkötése, felfüggesztése, módosítása vagy megszűnése;
b) a munkaköri leírás, a munkahely vagy a fizetés megállapítása és módosítása;
c) a fizetésen kívül egyéb szociális járandóságok folyósítása;
d) szakképzés, szakmai továbbképzés, átképzés és előléptetés;
e) a fegyelmi intézkedések alkalmazása;
f) a szakszervezethez való csatlakozási jog és a szakszervezet által nyújtott kedvezményekhez való hozzáférés;
g) a munkavégzéssel kapcsolatos, a hatályos törvényhozásnak megfelelő bármely más feltétel.
7. cikk
(1) Jelen rendelet értelmében kihágást képez, ha valamely természetes vagy jogi személy elutasítja egy bizonyos személy alkalmazását, mivel ez valamely fajhoz, nemzetiséghez, etnikumhoz, vallásfelekezethez [...] tartozik, a törvényben előírt esetek kivételével.
(2) Jelen rendelet értelmében kihágást képez, ha valamely munkaadó vagy képviselője a hirdetésben, illetve a versenypályázaton valamely állás betöltésének feltételeként hivatkozzon a pályázónak egy bizonyos fajhoz, nemzetiséghez, etnikumhoz, vallásfelekezethez, [...] tartozására, a 2. cikk (9) bekezdésében előírt helyzetek (*pozitív intézkedések, amelyek elősegítik a valós esélyegyenlőséget* – szerk. megj.) kivételével.
26. cikk
(1) [...] Az 5–8. cikkben [...] foglalt kihágások, amennyiben a megkülönböztetés természetes személyt érint, 400 lejtől 4000 lejig terjedő bírsággal, amennyiben pedig valamely személyek csoportját vagy közösséget érint, 600 lejtől 8000 lejig terjedő bírsággal büntetendők.
(2) A büntetéseket jogi személyek tekintetében is egyaránt alkalmazni kell.

a) încheierea, suspendarea, modificarea sau încetarea raportului de muncă;
b) stabilirea și modificarea atribuțiilor de serviciu, locului de muncă sau a salariului;
c) acordarea altor drepturi sociale decât cele reprezentând salariul;
d) formarea, perfecționarea, reconversia și promovarea profesională;
e) aplicarea măsurilor disciplinare;
f) dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta;

g) orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare.
Art. 7
(1) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzul unei persoane fizice sau juridice de a angaja în muncă o persoană pentru motivul că aceasta aparține unei anumite rase, naționalități, etnii, religii [...], cu excepția cazurilor prevăzute de lege.
(2) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea ocupării unui post prin anunț sau concurs, lansat de angajator ori de reprezentantul acestuia, de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie [...], cu excepția situației prevăzute la art. 2 alin. (9).

Art. 26
(1) Contravențiile prevăzute la [...] art. 5-8, [...], se sancționează cu amendă de la 400 lei la 4.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 600 lei la 8.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.
(2) Sancțiunile se aplică și persoanelor juridice.

Tudta-e, hogy

2008-ban a Kovászna megyei tanács versenyvizsgát hirdetett az alárendeltségében működő Bod Péter Megyei Könyvtár igazgatói állásának betöltésére, és a kiírásban feltételként szabták meg a magyar nyelv ismeretét? Az Országos Diszkriminációellenes Tanács 2009. évi határozata értelmében a kiírás hátrányos megkülönböztetést eredményezett.
Utólag a Brassói Táblabíróság jogerősen semmisnek nyilvánította a versenyvizsga eredményét, és ennek következtében újra meghirdették az igazgatói állást.

57. Ha a szerződő felek magyarok, lehet-e magyar nyelvű szerződést kötni?

A magánszemélyek és a cégek szabadon megválaszthatják, hogy milyen nyelven kötik meg szerződéseiket. A szerződés lehet kétnyelvű (például román és magyar), vagy kizárólag magyar nyelvű. Azonban ha a szerződést le kell jelenteni, vagy be kell nyújtani különböző hivatalokhoz (pl. az adóhivatalhoz, a cégbírósághoz), a szerződést román nyelven is meg kell szerkeszteni, vagy annak hiteles román nyelvű fordítását is szükséges mellékelni.

58. Cégek vezethetnek-e magyar nyelvű ügyvitelt?

A cégek belső ügyvitelüket magyar nyelven is vezethetik, de a könyvelést kötelező módon román nyelven is vezetni kell.
Az alkalmazottakkal megkötött munkaszerződések kizárólag román nyelvűek lehetnek.

82/1991. számú könyvviteli törvény
3. cikk
(1) A könyvvitel román nyelven és a nemzeti pénznemben történik.

Legea contabilității nr. 82/1991
Art. 3
(1) Contabilitatea se ține în limba română și moneda națională.

53/2003. számú törvény – Munkatörvénykönyv
16. cikk
1) Az egyéni munkaszerződést a felek közös megegyezése alapján, írásban, román nyelven kell megkötni.

Legea nr. 53/2003 – Codul muncii
Art. 16
1) Contractul individual de muncă se încheie în baza consimțământului părților, în formă scrisă, în limba română.

59. Ki lehet-e állítani magyar nyelven számlákat?

2007-től, mióta Románia is tagja az Európai Uniónak, az Európai Unió bármely hivatalos nyelvén, így magyar nyelven is ki lehet állítani számlákat. Pénzügyi ellenőrzés esetén biztosítani kell ezek román nyelvű fordítását is.

44/2004. számú kormányhatározat az 571/2003. számú pénzügyi törvénykönyv végrehajtási utasításainak jóváhagyásáról
72. (1) A [...] számla kiállítható bármelyik európai uniós tagállam hivatalos nyelvén, azonban a pénzügyi ellenőrző szervek kérésére biztosítani kell annak román nyelvű fordítását.

Hotărârea Guvernului nr. 44/2004 pentru aprobarea Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal
72. (1) Factura [...] va fi întocmită în orice limbă oficială a statelor membre ale Uniunii Europene, dar la solicitarea organelor de inspecție fiscală trebuie asigurată traducerea în limba română.

60. Kifüggeszthetek-e magyar nyelvű cégtáblát vagy feliratot?

Akár vállalkozó, akár magánszemély, joga van ahhoz, hogy, magyar nyelvű cégtáblát, magán jellegű feliratot szereljen fel. Arra viszont figyelnie kell, hogy a cégtáblát, magán jellegű feliratot csak az építkezési engedély megszerzése után tegye ki. Ezeknek az ideiglenesnek számító építményeknek az esetén az építkezési engedély megszerzése egyszerűsített műszaki dokumentáció alapján történik.

Keretegyezmény a nemzeti kisebbségek védelméről
11. cikk
2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale
Art. 11
2. Părțile se angajează sa recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a expune în limba sa minoritară însemne, inscripții și alte informații cu caracter privat, vizibile pentru public.

61. Magánjellegű hirdetést szeretnék közzétenni. Ez lehet kizárólag magyar nyelvű?

Magánjellegű hirdetéseket bármilyen nyelven közzétehet vagy kiragaszthat.

62. Lehet-e magyar nyelven érdeklődni a telefonszám-tudakozónál?

A Romtelecom tudakozóján magyar nyelven is meg lehet érdeklődni a magánszemélyek, cégek és szervezetek vezetékes telefonszámát és faxszámát. A 24 órás szolgáltatás lehetővé teszi ugyanakkor a kívánt szám kapcsolását is.
A magyar nyelvű tudakozó az 118-300-as hívószámon érhető el.

Jogorvoslat

63. Hova fordulhatok, ha a hivatalok nem alkalmazzák a magyar nyelv használatára vonatkozó előírásokat?

A közigazgatási törvény értelmében kihágásnak minősül, ha az önkormányzatok képviselői (a polgármester, illetve a megyei tanács elnöke) nem teremtik meg az anyanyelvhasználathoz szükséges feltételeket azokon a településeken, illetve megyékben, amelyekben erre a törvényi előírások kötelezik. Kihágás például, ha a helyi vagy a megyei tanács munkálatai során akadályozzák a magyar nyelv használatát, nem fordítják le magyar nyelvre, vagy nem hozzák köztudomásra magyarul is a tanácsülések napirendjét, határozattervezeteit és határozatait, ha nem függesztik ki, vagy helytelenül írják ki a települések vagy intézmények magyar megnevezését, esetleg nem biztosítják a magyar nyelvű hivatali ügyintézés lehetőségét stb.
Az anyanyelvhasználattal kapcsolatos kihágások és bírságok megállapítása a kormánymegbízott (prefektus) feladata, ide fordulhat panaszával. A nyelvhasználati jogok biztosítása a magyar lakosok és a dekoncentrált közszolgálatok közötti kapcsolattartásban szintén a kormánymegbízott feladata.

Amennyiben a hivatalokkal való kapcsolattartás során nyelvhasználati jogai sérülnek, jelezze ezt írásban az illető intézménynek. Ha 30 nap elteltével nem kap választ, vagy a válasz az Ön számára nem kielégítő, a kormánymegbízottnál tehet panaszt.
Ha a jelzett probléma itt sem talál megoldásra, közigazgatási bírósághoz fordulhat. Törvénytelenség megállapítása esetén a bíróság elrendeli a törvénytelen helyzet orvoslását, illetve anyagi és esetenként erkölcsi kártérítést ítélhet meg Önnek.

215/2001. számú törvény a helyi közigazgatásról
118. cikk
(1) Kihágást képez, és 1000 lejtől 5000 lejig terjedő bírsággal sújtandó:
a) a helyi tanács határozatai végrehajtásának rosszhiszemű elmulasztása a polgármester által;
b) a megyei tanács határozatai végrehajtásának rosszhiszemű elmulasztása a megyei tanács elnöke által;
e) a törvénnyel megállapított intézkedések foganatosításának elmulasztása a polgármester vagy a megyei tanács elnöke által, akik az állam képviselői az adott területi közigazgatási egységben.
(2) A kihágások megállapítása és a bírságok alkalmazása a prefektusra mint közhatóságra és mint a kormány helyi szintű képviselőjére hárul.

340/2004. számú törvény a prefektusról és a prefektus intézményéről
19. cikk
(1) A kormány képviselőjeként a prefektus a következő fő hatáskörökkel rendelkezik:
m) törvényi feltételek között biztosítja az anyanyelv használatát a nemzeti kisebbségekhez tartozó állampolgárok és a dekoncentrált közszolgálatok közötti kapcsolatokban, azon közigazgatási területi egységekben, ahol ezen állampolgárok számaránya meghaladja a 20%-ot.

Legea administrației publice locale nr. 215/2001
Art. 118
(1) Constituie contravenții și se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 5.000 lei următoarele fapte:
a) nepunerea în aplicare, cu rea-credință, a hotărârilor consiliului local de către primar;
b) nepunerea în aplicare, cu rea-credință, a hotărârilor consiliului județean de către președintele consiliului județean;
e) neluarea măsurilor necesare, stabilite de lege, de către primar sau președintele consiliului județean, în calitatea acestora de reprezentanți ai statului în unitățile administrativ-teritoriale.
(2) Constatarea contravențiilor și aplicarea amenzilor se fac de către prefect, în calitatea sa de autoritate publică, reprezentant al Guvernului pe plan local.

Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului
Art. 19
(1) În calitate de reprezentant al Guvernului, prefectul îndeplinește următoarele atribuții principale:
m) asigură folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20%.

64. Mit tehetek, ha nyelvi, nemzetiségi, vallási szempontok miatt diszkriminálnak?

Nemzetiségi, vallási és egyéb alapon történő hátrányos megkülönböztetés esetén panaszával a bírósághoz vagy a Diszkriminációellenes Tanácshoz fordulhat.

A Diszkriminációellenes Tanácshoz a diszkriminatívnak vélt bánásmód felmerülésétől vagy ennek tudomásul vételétől számított egy éven belül nyújthatja be panaszát. A tanácsnak 90 napon belül határozatot kell hoznia az ügyben. Ha a tanács megállapítja, hogy az adott esetben diszkrimináció történt, határozatában felszólítja az illető hivatalt a probléma orvoslására, illetve megbírságolhatja azt. A Diszkriminációellenes Tanács nem ítélhet meg Önnek anyagi kártérítést, ebben kizárólag a bíróság az illetékes. Amennyiben a tanács határozatában az áll, hogy nem történt hátrányos megkülönböztetés, a határozatot meg lehet támadni a bíróságon.

Ha úgy dönt, hogy egyenesen bírósághoz fordul, a diszkriminatívnak vélt bánásmód felmerülésétől vagy ennek tudomásul vételétől számított 3 éven belül teheti meg. A tárgyalás során a bíróság köteles a Diszkriminációellenes Tanácsot is beidézni. Amennyiben a bíróság hátrányos megkülönböztetésnek ítéli meg a magatartást, elrendeli a helyzet orvoslását, illetve anyagi, esetenként erkölcsi kártérítést ítélhet meg.

Mind a Diszkriminációellenes Tanács, mind a bíróság előtt indított eljárások esetében, a másik félnek kell bebizonyítania, hogy magatartása nem minősül diszkriminációnak.
A fenti eljárások során emberjogi szervezetek is eljárhatnak az Ön nevében.

137/2000. számú kormányrendelet a megkülönböztetés valamennyi formájának megelőzéséről és büntetéséről

2. cikk

(1) Jelen kormányrendelet értelmében megkülönböztetésnek minősül bármely faji, nemzetiségi, etnikai, nyelvi eredeten, valamely valláshoz, társadalmi osztályhoz való tartozáson, meggyőződésen, nemi, szexuális orientáción, életkoron, fogyatékosságon alapuló, illetve valamilyen nem járványos krónikus betegség, HIV-fertőzés, vagy valamely hátrányos kategóriához tartozás vagy bármely más szempont szerinti megkülönböztetés, kizárás, korlátozás vagy előnyben részesítés, amelynek célja vagy következménye az alapvető emberi jogok és szabadságok vagy a törvénnyel szavatolt jogok elismerésének, érvényre juttatásának vagy egyenlő feltételek mellett való gyakorlásának korlátozása vagy megtagadása, politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális téren vagy a közélet más területén egyaránt.

20. cikk

(1) Azon személy, aki úgy véli, hogy megkülönböztetés áldozata lett, a cselekedet elkövetésének időpontjától vagy a tudomásulvételtől számított egy éves határidőn belül megkeresheti a Tanácsot. (*Az Országos Diszkriminációellenes Tanácsot* – szerk. megj.)

Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

Art. 2

(1) Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Art. 20

(1) Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei.

A kiadvány az egyes gyakorlati, mindennapi helyzetekben felmerülő kérdéseken keresztül mutatja be a romániai nemzeti kisebbségek legfontosabb nyelvi jogait. Teszi mindezt közérthető és leegyszerűsített formában, a nehézkes jogi értelmezések mellőzésével.

Az olvasó megtudhatja, hogy milyen nyelvi jogai vannak a különböző hivatalokkal való kapcsolattartásban, például a bíróságon, az iskolában stb. Megtudhatja azt is, hogy miként változtathatja meg nevét, ha irataiban magyar ékezetek nélkül vagy román nyelvre lefordítva szerepel, és hogy van-e joga ahhoz, hogy a polgári esküvőjén magyarul mondja ki a boldogító igent.

A különböző nyelvi jogok leírásánál mellékeltük a vonatkozó jogszabályok román és magyar nyelvű szövegét is.

NEMZETI
KISEBBSÉGKUTATÓ
INTÉZET

ISSN: 1844 – 5489